

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 996

20. SVIBNJA 2022. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Raskoš sakralne i umjetničke glazbe

SADRŽAJ

6

Sjednica HNV-a
**O natječajima
i rezultatima**

10

Posjet gradonačelnika
Osijeka institucijama hrvatske
manjine u Srbiji

**Intenziviranje suradnje
zajednički cilj**

12

Zrinko Ogresta, filmski redatelj
**Radim ono što jesam,
i stojim iza toga**

20

Što učiniti s napuštenim
katoličkim crkvama?

**Rješenje kompleksno,
skupo i dugotrajno**

30

ZKVH i udruge u »Noći muzeja«
**Suvremeni pogledi
na baštinu**

34

Susret mladih Subotičke biskupije
**Ponovno okupljeni
oko Krista**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Kom se carstvu privoljeti?

Kom se carstvu privoljeti? Onom zapadnom ili onom istočnom? Privoljeti se onima s kojima, kako tvrdi Prvi Čovjek, vidimo budućnost Srbije? Ili privoljeti se onima koji su, kako također tvrdi Prvi Čovjek, tradicionalni prijatelj Srbije? I u jednom i u drugom slučaju bit će nezadovoljnih. I još važnije: neće proći bez posljedica. Na stranu to što su izjave Prvog Čovjeka čas nagovještaj kako nam je Europska unija iz praktičnih razloga bliža, čas nagovještaj kako nas srce (i interesi) ipak vuče ka Rusiji. (Da oprostite na usporedbi, malo me to podsjeća na Buridonovo magare između dva stoga sijena).

I nije tu kraj, jer nas je uz sve naše dileme (ili preciznije: dileme Prvog Čovjeka) dočekala i »pljuska« iz Europske komisije koja nas je još jednom podsjetila da Srbija ne može zatvoriti niti jedno poglavlje dok ne osigura vladavinu prava (poglavlja 23 i 24), a ključna su područja pravosuđe, borba protiv korupcije i organiziranog kriminala, sloboda medija i odnos prema ratnim zločinima. Baš tamo gdje najviše šantamo. Baš tamo gdje nitko, ako baš ne mora, ne bi rado gurao prste.

I kada smo već kod tog gdje najviše šantamo, tko se još sjeća referendumu i najavljene reforme koja treba osigurati neovisnost pravosudnog sustava, uz donošenje pratećih zakona koji to trebaju omogućiti? A i tko da ih sada i donese? Skupština još nije konstituirana, stara Vlada vlada kao da nikada neće biti izabrana nova, prijeti nam se gladnom i hladnom zimom, pa tko još da se brine što je u nekoj ladici tužitelja zastarjela neka kaznena prijava ili što je jedan telefonski poziv u nedogled razvukao kakav sudski proces.

I da se vratim na ono kom se carstvu privoljeti, onom zapadnom ili onom istočnom. Dilemu je možda najbolje oslikala fotografija iz Novog Sada, grada koji je proglašen za Europsku prijestolnicu kulture 2022. godine. Na istoj fotografiji u prvom planu detalj sa svečanog otvorenja Europske prijestolnice kulture 2022, a u pozadini **Šešeljev** lik na mega posteru.

Z. V.

O napretku Srbije na putu u EU

Apsolutni prioritet za dalji napredak Srbije u procesu pregovora za pristupanje Europskoj uniji jest ispunjenje obveza iz Poglavlja 23 i 24 koja se tiču vladavine prava i nijedno poglavlje neće moći biti zatvoreno dok Srbija ne postigne ovaj cilj, navodi se u neslužbenom radnom dokumentu (non-paperu) kojim Europska komisija (EK) izvještava Vijeće EU o napretku naše zemlje u eurointegracijama.

Non-paper, odnosno neslužbeni radni dokument EK, u koji su novinari *Danasa* imali uvid, sačinjen je na osnovu izvještaja o napretku koji je Srbija dostavila sub-komitetu EU za područja pravde, sloboda i sigurnosti, u ožujku ove godine. EK je, osim podataka poslanih iz Srbije, u svom izvještaju obuhvatila i nalaze država članica, eksperata EU i organizacija civilnog društva.

»Prioritet ukupnog daljeg napretka u pristupnim pregovorima je ispunjenje standarda iz poglavlja 23 i 24. Kako je predviđeno revidiranom metodologijom, nijedno poglavlje ne može biti zatvoreno dok Srbija ne postigne ovaj cilj. U cilju informiranja i pripreme naredne međuvladine konferencije (IGC) sa Srbijom, ovaj non-paper pruža pregled ukupnog stanja i identificira otvorene probleme za koje Srbija mora ostvariti napredak kako bi ispunila kriterije za poglavlja 23 i 24«, navodi se u dokumentu.

Europska komisija u non-paperu se posebno dotakla i nedavno održanih izbora na svim nivoima, podsjećajući da je njima prethodio međustranački dijalog u kome je posredovao Europski parlament. EK zaključuje da su izbori protekli u znatno boljoj atmosferi nego što je to bio slučaj u prethodnim izbornim ciklusima, ali da su i dalje primjetno neravnomjerni uvjeti u korist vladajuće stranke.

»Prema preliminarim nalazima i zaključcima međunarodnih promatrača iz Ureda OEES-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), osnovne slobode su u velikoj mjeri poštovane tijekom kampanje, međutim, niz nedostataka rezultirao je neravnomjernom izbornom utakmicom i favoriziranjem nosioca vlasti«, navodi se u non-paperu.

Predizborni period posebno je spomenut i u kontekstu medijskih sloboda, odnosno utjecaja vlasti na veći

broj medija tijekom kampanje što je kritizirano u non-paperu.

»Iako su mediji pružili prostor svim sudionicima izbora, većina javnih i privatnih medija s nacionalnom frekvencijom favorizirali su aktualnog predsjednika i vladajuću koaliciju, ograničavajući time šanse da glasači donesu potpuno nezavisnu odluku«, ističe se u dokumentu.

U periodu koji je obuhvaćen izvještajem (prethodnih godinu dana), Europska komisija notirala je određene napretke na planu vladavine prava koji su u Srbiji postignuti, među kojima se posebno ističu izmjene Ustava u dijelu o pravosuđu, usvojene nakon referendumu iz siječnja ove godine, koje su važan, ali ne i dovoljan korak, kako je adresirano izvještajem, ka nezavisnosti pravosuđa.

»Dalji rad i politička posvećenost su potrebni za produblјivanje reformi i otklanjanje nedostataka, posebno u ključnim područjima pravosuđa, borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, slobode medija i odnosa Srbije prema ratnim zločinima.«

Također se navodi da u mnogim od ovih područja postoje kašnjenja u ispunjenju akcijskih planova.

U poglavlju 23, na koje je stavljen akcent u ovom izvještaju, uspješno je završena ustavna reforma usvajanjem ustavnih amandmana u veljači 2022. godine, ali EK naglašava da su potrebne dodatne mjere kako bi se osigurao nepristrasan izbor sudaca i tužitelja i njihova nezavisnost.

»Ovaj zakon treba usvojiti u roku od jedne godine za pravosudne zakone i u roku od dvije godine za usklađivanje sa svim drugim relevantnim zakonima. Dvije stručne radne grupe (jedna za tužitelje, jedna za sudove) osnovani su 15. travnja 2022. godine«, podsjeća se u izvještaju.

Bez obzira na ovaj pozitivan razvoj događaja, značajni izazovi i kašnjenja u implementaciji ostaju u pogledu nepristrasnosti, odgovornosti, efikasnosti i profesionalizma pravosuđa, pristupa pravdi i visokokvalitetne obuke kadra, navodi se u non-paperu.

(Danas)

Obilježena 100. obljetnica rođenja Franje Tuđmana

»Uvijek i sve za Hrvatsku«

Znanstveno-stručni skup »Uvijek i sve za Hrvatsku« posvećen prvom predsjedniku i osnivaču Hrvatske demokratske zajednice **Franji Tuđmanu** i 100. obljetnici njegova

rođenja održan je u subotu, 14. svibnja, u Zagrebu. U ime hrvatske zajednice skupu su prisustvovali predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Uz premijera i predsjednika HDZ-a **Andreja Plenkovića** skupu su prisustvovali i članovi obitelji **Tuđman**, ministri, saborski zastupnici i povjesničari. O životu i Tuđmanovu političkom djelovanju, posebice tijekom stva-

ranja hrvatske države, govorili su njegovi najbliži suradnici i povjesničari.

»Danas se s dostojanstvom prisjećamo dr. Franje Tuđmana, čija je uloga u osmišljavanju i provedbi veličanstvenog cilja ostvarivanja samostalne hrvatske države bila ključna, nezaobilazna i jedinstvena, događa se praktički jednom u životu naroda«, rekao je Plenković otvarajući znanstveno-stručni skup.

Plenković je podsjetio da je Hrvatska članica Europske unije i Sjevernoatlantskog saveza.

»Imamo demokraciju, izgrađene institucije i kontinuirano unapređujemo ono što je bio njegov cilj, a to je da se svi zajedno borimo, radimo i trudimo za bolji život svakog hrvatskog čovjeka. I zato posebnog računa vodimo o Hrvatima kao konstitutivnom narodu u Bosni i Hercegovini, o Hrvatima koji su manjine u nama susjednim državama, a i o svim drugim Hrvatima koji su iz različitih razloga tijekom desetljeća napustili Hrvatsku i sada žive diljem svijeta«, zaključio je premijer.

H. R.

Sastanak Hrvata iz Srbije i Sjeverne Makedonije

Predsjednik Makedonsko-hrvatskog društva (MHD) **Nediljko Romac** i predstavnici udruge mladih Hrvatski forum – predsjednica **Simona Koprivnjak** i tajnik **Marko Vidaček** posjetili su prošloga tjedna nekoliko institucija i organizacija Hrvata u Srbiji – Hrvatsko nacionalno vijeće,

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (Mladež).

Osim upoznavanja s djelovanjem i razmjene iskustava u radu na očuvanju hrvatskoga identiteta u dvama državama, na sastancima je bilo riječi i o mogućnostima buduće suradnje. Kako navode iz MHD-a, prva prilika za ostvarivanje suradnje mogla bi biti već ove godine na međunarodnoj likovnoj koloniji u organizaciji MHD-a gdje je planirano i sudjelovanje mladih iz Vojvodine.

Predstavnici MHD-a boravili su u Subotici povodom završnice natječaja *Bogatstvo različitosti* koji provodi OŠ *Marija Gubec* iz Tavankuta, a na kojem su sudjelovali i učenici hrvatske nastave iz Tetova.

H. R.

UBH Dužijanica

Susret s gradonačelnikom Subotice

Vodstvo Udruge bunjevački Hrvata *Dužijanica*, koje su činili predsjednik mons. dr. **Andrija Anišić**, direktor **Marinko Piuković** i dopredsjednica Udruge **Ljiljana Dučić**, sastali su se 13. svibnja s gradonačelnikom Subotice **Stevanom Bakićem** i njegovim suradnicima, zamjenikom gradonačelnika **Imreom Kernom** i pomoćnikom gradonačelnika za poslove Kabineta gradonačelnika i područja informiranja **Vesnom Bosančić**.

Predstavnici Udruge izvijestili su gradonačelnika i njegove suradnike o tijeku priprema za ovogodišnju *Dužijancu*, te su ih informirali o novom projektu *Dužijanica u Novom Sadu*. Ujedno, ovom prilikom izrazili su nadu da će gradonačelnik Bakić i ove godine, po protokolu, sudjelovati na dvije najvažnije manifestacije 112. *Dužijance*, točnije, na manifestaciji *Takmičenje risara* i završnom slavlju središnje proslave *Dužijance*, što je, po riječima Marinka Piukovića, gradonačelnik sa zadovoljstvom potvrdio. Tijekom ovoga sastanka gradonačelnik Bakić je istaknuo da će Grad Subotica i dalje zdušno podržavati *Dužijancu*, kao jednu od šest najljepših i najsadržajnijih manifestacija grada.

Predstavnici UBH *Dužijanica* zahvalili su na dosadašnjoj suradnji i izrazili veliku radost što će i ove godine biti prisutna jedinstvena trojna suradnja između Grada, Katoličke crkve i ove udruge.

Tijekom ovoga sastanka bilo je riječi i o problemima financiranja manifestacije te o ovogodišnjem navodnom preklapanju s praznikom bunjevačke zajednice *Danom Dužijance*. Po riječima Piukovića, nakon objašnjenja i uvida u statističke podatke datuma slavlja višestoljetne manifestacije završetka žetve, razriješene su sve nejasnoće glede navodnih preklapanja i središnja proslava *Dužijance* bit će slavljena kako je i planirano 14. kolovoza.

Ž. V.

Sjednica HNV-a

O natječajima i rezultatima

U prošloj godni udrugama su odobrena 264 projekta ukupne vrijednosti 35 milijuna dinara. HNV nije imao utjecaja na dvije trećine podijeljenih sredstava

Predsjednik IO HNV-a **Lazar Cvijin** prikazao je detaljan pregled financiranja udruga kulture kroz natječe. Godišnje se na razne natječe podnese između 300 i 400 projekata. U 2021. godini najviše projekata bilo je prijavljeno Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH (77), slijede pokrajinski natječi namijenjeni manjinama na koje je podnijeto 66 projekata. Iz Središnjeg državnog ureda stiglo je i najviše sredstava, i to više od 25 milijuna dinara, što je oko 60 posto sredstava dobivenih na natječajima.

Najaktivnije subotičke udruge

Najviše novca slilo se u Suboticu, ali kako je pojasnio Cvjin i najviše projekata podnijeto je iz Subotice.

»Oko 60 posto projekata je s teritorija Subotice. U brojkama za prošlu godinu to izgleda ovako: od 264 odobrena projekta 158 bili su subotičkih udruga«, kazao je Cvjin.

Iako se na nekim natječajima traži mišljenje HNV-a, za 96 projekata ukupne vrijednosti 28,7 milijuna dinara takva suglasnost nije tražena, što znači da HNV nije mogao utjecati na raspodjelu 66 posto sredstava koje su hrvatske udruge dobile na natječajima.

»Usprkos tome, jedino se mi prozivamo od strane onih koji su nezadovoljni dobivenim sredstvima«, kazao je predsjednik IO HNV-a.

»Nema razloga za ljutnju prema HNV-u. Sve je na udrugama, koliko su kreativne, koliko znaju kvalitetno pripremiti projekte. Ja bih ovdje istaknuo jedan drugi problem, a to je da imamo udruge koje uporno izbjegavaju u svoj naziv dodati hrvatski predznak«, kazao je vijećnik **Goran Kaurić**.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** najavila je da će se o natječajima i raspodjeli sredstava raspravljati i na redovitom susretu s udrugama, koji će biti organiziran tijekom lipnja.

»Puno udruge se ne prijavljuju na natječe ili ako se prijavljuju traže mala sredstva. Drugi problem je način raspodjele. Kada u HNV-u raspodjeljujemo sredstva, imamo da primjerice 250.000 dinara dobije udruge koja ima sva-

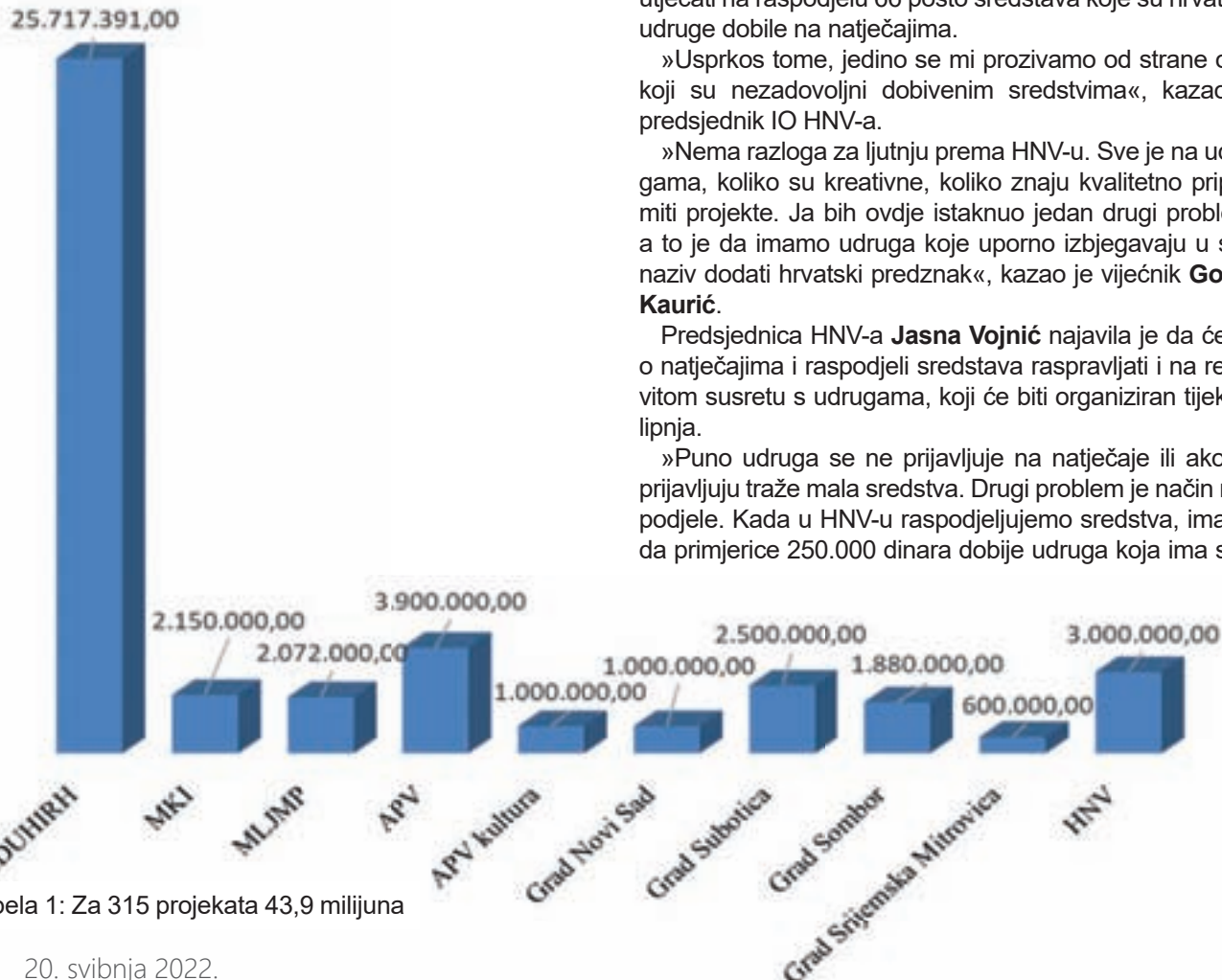

Tabela 1: Za 315 projekata 43,9 milijuna

kodnevne aktivnosti i pet sekcija koje rade, a 150.000 ili 100.000 dinara udruga koja tijekom godine ima jednu manifestaciju. To nikako ne ide. Možda bi trebalo raspravljati o tome koje su nam manifestacije od značaja, koje su nam udruge od značaja», kazala je Vojnić.

Elektor i dopredsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Denis Lipozenčić** kazao je kako su udruge dobar način okupljanja neaktivnih Hrvata u zajednici, pa se mora raditi na kvalitetnijem razvoju udruga.

»Možda bismo mogli razmišljati o nekoj strategiji razvoja udruga, jer neke od njih, a ovdje govorim o *Bunjevačkom kolu*, prerasle su proračune kojima trenutačno raspolažu. Možemo više, možemo postići veći efekt na hrvatsku zajednicu. Da identificiramo koja udruga ima kapaciteta dati još veći doprinos našoj zajednici«, kazao je Lipozenčić.

Vijećnica **Margareta Uršal** založila se za transparentniji rad udruga, što znači da bi se znalo koliko udruga ima članova, što radi, kakav joj je godišnji plan rada i na koncu da se dostavi izvješće o radu. »Samo tako možemo vidjeti

koje su udruge zaista aktivne, što je važno kada dajemo svoje mišljenje na natječajima«, kazala je Uršal.

Tri uspješne godine

Na sjednici HNV-a sumiran je trogodišnji rad ovog, IV. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća. Predsjednica Vojnić podsjetila je na značajne projekte realizirane u protekle tri godine kao što su rodna kuća bana **Josipa Jelačića**, prostor u Beogradu, kuće u Monoštoru i Vajskoj, Hrvatska kuća u Subotici (o čemu smo u *Hrvatskoj riječi* detaljno izvještavali), na kadrovska rješenja, socijalni program, te brojne druge aktivnosti HNV-a. Samo u 2021. godini Hrvatsko nacionalno vijeće imalo je 532 različitih sastanaka ili u prosjeku više od jednog sastanka dnevno.

»Bili su to razgovori i susreti s dužnosnicima Srbije i Hrvatske, predstavnicima županija, gradonačelnicima kako gradova u Srbiji tako i u Hrvatskoj, predstavnicima institucija... Mnogih projekata ne bi bilo da nije bilo tih susreta i razgovora, da nije bilo potpore iz Hrvatske. Financijska potpora iz Hrvatske rasla je svake godine. Isto tako nastojali smo u ove tri godine u sve što radimo uključiti što veći broj pripadnika zajednice, strategije i elaborate stavljali smo na javne rasprave«, kazala je Vojnić.

Negiranje postojanja hrvatskog jezika u školskim udžbenicima, uvođenje »bunjevačkog jezika« u službeni uporabu u Subotici i negativna medijska slika dio su izazova s kojima se u proteklom razdoblju suočavao HNV.

Na sjednici HNV-a usvojena je i izmjena pravilnika o naknadama za rad u tijelima HNV-a, te preporuka za rad u ustanovama i fondacijama čiji je osnivač HNV.

Sjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća, koja je održana 14. svibnja u Horgošu, prisustvovali su i elektori IV. saziva HNV-a.

Z. V.

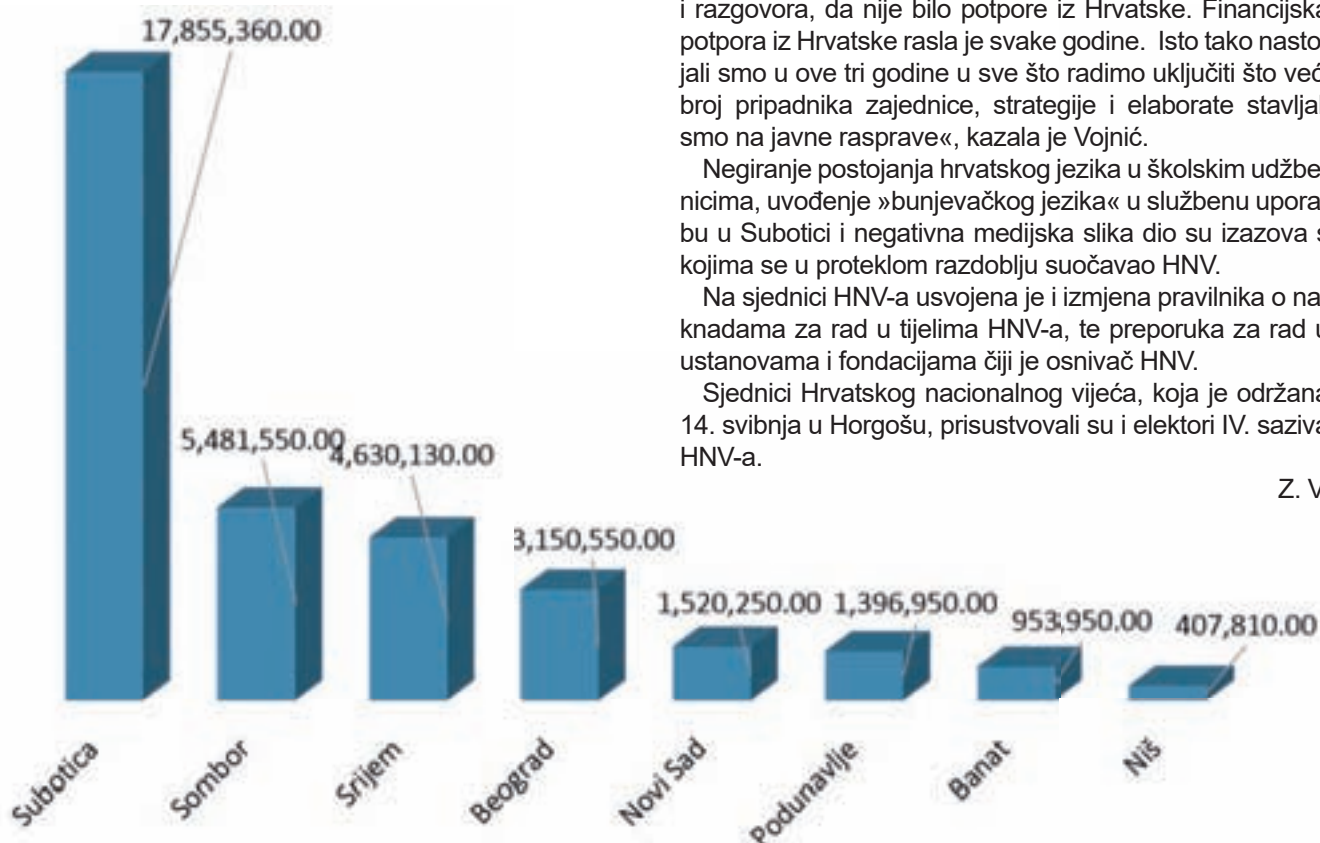

Tabela 2: Raspodjela sredstava po područjima

Koncert *Resurrexit* u Subotici

Raskoš sakralne i umjetničke glazbe

Naslovljen *Resurrexit*, u subotičkoj sinagogi, 12. svibnja, održan je 31. tradicionalni uskršni koncert Katedralnog zbora *Albe Vidaković*. Uz spomenuti zbor, nastupili su: **Pamela Kiš Ignjatov** (sopran), **Izabella Guzsány** (mezzosopran), zbor *Collegium musicum catholicum*, Komorni orkestar Subotičke filharmonije (koncertmajstor **Zsiga Pál**) i **David Bertran** (orgulje). Koncertom je ravnao katedralni zborovođa i dirigent **Miroslav Stantić**.

Program su činila četiri djela, među kojima su istaknute dvije praižvedbe skladbi subotičkih skladatelja – *Suite za gudače Albe Vidakovića* (1914. – 1964.) i *Resurrexit Bele Anišića* (1995.), po kojoj je koncert dobio ime. Također, publika je imala prilike čuti i *Missu in C op. 7* francuskog skladatelja **Charlesa Gounoda** (1818. – 1893.) kao i *Te Deum laudamus* splitskoga kapelnika **Benedetta Pellizzarija** (? – 1789.).

Ujedinjuća moć glazbe

Koncert je organiziralo Katoličko društvo *Ivan Antunović* uz potporu Hrvatskog nacionalnog vijeća, Mađarskog nacionalnog vijeća, ZKVH-a, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, NIU *Hrvatska riječ*, Fondacije *Subotička Sinagoga* i poduzeća *Rotografika*.

Publiku i uzvanike prije početka koncerta pozdravili su predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**.

»Naš narod na ovim prostorima može se podičiti brojnim stvaraocima i skladateljima koji su bili inspirirani vjrom i tako su stvorili djela koja ne pripadaju samo hrvatskoj kulturi već cjelokupnoj europskoj kulturnoj baštini. Možemo se podičiti da imamo skladatelje čija će se djela danas izvesti s djelima vrhunskih i europski priznatih imena. Hvala svima i na svjedočanstvu da iako molimo

na različitim jezicima, glazba je ono što nas može ujediniti i ono što može učiniti da danas zajedno slavimo«, rekla je Jasna Vojnić.

Dodala je i kako *Resurrexit* ne znači samo uskrs Krista »nego i uskrs naše postojanosti, uskrs zajedništva, uskrs suživota i uskrs vjere da će zvuci koji će večeras ispuniti ovu prekrasnu subotičku sinagogu doprijeti do svakoga od nas«.

Glazba je lijek

Mons. Beretić je kazao kako zborovi svojim pjevanjem slave Gospodina i vesele zajednicu te dodao kako je glazba lijek; ona opušta, poboljšava raspoloženje, podiže moral i jača osjećaj zajedništva.

»Kad smo radosni, nešto nas tjera da zapjevamo. I svi će biti još radosniji ako zajednički zapjevaju«, kazao je mons. Beretić.

Predsjednik KD-a **Ivan Antunović Josip Štefković** podsjetio je kako je suradnja crkvenih i gradskih glazbenika još početkom 19. stoljeća udarila temelje glazbene kulture u Subotici.

»Uz radne amplitude, uspone i padove, ta suradnja i dalje traje. Vjerujemo da je ta suradnja i dalje korisna, da ovim obogaćujemo jedni drugi, da će svi sudionici i pokrovitelji biti ponosni što su dio ovog koncerta«, kazao je preč. Štefković.

Tradicija održavanja uskrsnih koncerata u Subotici duža je od tri desetljeća, a prvi takav koncert održan je travnja 1991. upravo u velebnom здаnju subotičke sinagoge. Nakon nedavne temeljite obnove ovoga objekta, ovo je, kako organizatori poručuju, bila prilika ponovno doživjeti i uživati svu raskoš njezinih boja i zvukova.

»Ponosni smo i radosni što smo održali kontinuitet uskrsnih koncerata u Subotici kroz 31 godinu. Ova tradici-

ja odnosi se i na božićne koncerte i stoga su ovi koncerti nešto poput brenda Katedralnog zbora *Albe Vidaković*. Večerašnji je koncert potvrdio visoke glazbene potencijale svih sudionika. Ova je suradnja nešto prekrasno i do sada nam je ovo programski i konceptualno koncert s najvećim opsegom i težinom izvedenih djela. Nadam se da će se u budućnosti ovo održati na ovako visokoj razini, na radost svih naših sugrađana koji cijene i vole sakralnu glazbu«, izjavio je dirigent Miroslav Stantić.

Koncert *Resurrexit* u sinagogi održan je pred oko 1200 posjetitelja.

H. R.

O praizvedbama

Djelo muzikologa i skladatelja *Albe Vidakovića Sui-
ta za gudače* nastalo je 1950. godine. Partitura je za prigodu ovoga koncerta složena iz rukopisa. Publika je imala prigodu čuti tri stavka: *Tempo di minuetto*, *Adagio* i *Allegro*. Skladatelj je vrlo marljivo i znalački iskoristio sve mogućnosti gudačkih instrumenata, dajući starim formama novo ruho. Ovom suitom, nepravdno zapostavljenom do danas, Vidaković obogaćuje literaturu za gudačke orkestre kako hrvatske tako i opće glazbene baštine.

Djelo *Resurrexit* kornista i skladatelja *Bele Anišića* nastalo je prigodno za ovaj koncert na poticaj dirigenta *Miroslava Stantića*. Tekst skladbe preuzet je iz starog obreda uskrsnuća. Ovaj Anišićev doprinos skladbama uskrsnog vremena još je jedno od njegovih skladateljskih ostvarenja kojim potvrđuje svoj senzibilitet i znanje, kako u izvrsnom tretiranju teksta i melodije tako i u zvučnosti i koloritu orkestra, navodi se u programu koncerta.

Posjet osječkog gradonačelnika institucijama hrvatske manjine u Srbiji

Intenziviranje suradnje zajednički cilj

U cilju intenziviranja suradnje između Osijeka i hrvatske zajednice u Subotici za rujan dogovoreno organiziranje cjelodnevnog programa kojim bi se mogla predstaviti jedna lijepa tradicija i kultura u slavonskoj metropoli pod nazivom »Dan vojvođanskih Hrvata« u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku

Gradonačelnik Osijeka **Ivan Radić** posjetio je u srijedu Hrvatsko nacionalno vijeće i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini u njihovim sjedištima u Subotici i razgovarao s čelnicima ovih institucija o budućoj suradnji na polju, prije svega školstva, kulture te mogućim prekograničnim projektima.

Radić: Dan vojvođanskih Hrvata u Osijeku

»Mislim da smo jako lijepo, konstruktivno i plodonosno razgovarali o kulturi i obrazovanju Hrvata u Subotici, o tome na koji način tu suradnju još bolje razvijati i intenzivirati. Ono što je bitno je da su Osijek i Subotica gradovi prijatelji još od 2010. godine. Imali smo i projekte prekogranične suradnje, tu su bila i naša kazališta i muzeji i gospodarstvenici. Svakako su most suradnje Hrvati koji žive u Subotici, vrijedni i radišni ljudi koji ovdje rade, koji ovdje žive i ovaj lijepi i bogati kraj još više obogaćuju. Siguran sam da će ta suradnja u budućnosti biti još i bolja«, rekao je Radić te je istaknuo kako je u cilju intenziviranja suradnje između Osijeka i hrvatske zajednice u Subotici za rujan dogovoreno organiziranje cjelodnevnog programa kojim bi se mogla predstaviti jedna lijepa tradicija i kultura u slavonskoj metropoli pod nazivom »Dan vojvođanskih Hrvata« u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku.

Odgovarajući na novinarska pitanja o statusu manjina u Osijeku Radić je rekao kako na području Grada Osijeka djeluju 22 manjine.

»Mi smo multikulturni i multietnički grad, surađujemo izvrsno sa svim manjinama. Imamo dobar odnos i suradnju sa srpskom manjinom u Osijeku također. Recimo sada po pitanju dogradnje i opremanja Društvenog doma na Klisi kao i sa Srpskom pravoslavnom crkvom«, rekao je Radić.

Istaknuo je i da je prvi puta u Subotici i u posjetu hrvatskim manjinskim institucijama te da mu se čini kako je »hrvatska zajednica ovdje proaktivna, dobro posložena i organizirana, da žele sačuvati svoju kulturu, tradiciju i običaje, naravno poštujući zemlju u kojoj žive«.

Vojnić: Puno nam znači podrška

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je rekla kako su pozvali novog gradonačelnika Osijeka Ivana Radića u prvi službeni posjet, jer im »mnogo znači svaka podrška iz Hrvatske, i politička i moralna pa i financijska.

»Hrvati u Srbiji svakako ne bi mogli bez potpore Hrvatske i zato smo i danas izuzetno zahvalni za ovaj posjet. Posjet je bio izuzetno plodonosan i razgovarali smo o budućoj suradnji s HNV-om, prije svega u onim područjima za koja smo zaduženi. Na polju obrazovanja bilo je riječi o

izvannastavnim aktivnostima koje naša djeca često realiziraju u Osijeku i okolici i o potpori našim studentima kojih je svake godine sve više u Osijeku. Razgovarali smo o kulturnoj razmjeni, budući da ovdje imamo 40-ak udruga kulture koji često dobijaju pozive za gostovanja u Osijek te i na toj razini možemo surađivati», rekla je Vojnić.

Vojnićeva je istaknula kako očekuju pozitivan pristup i od predstavnika vlasti u Srbiji:

»Ono što i mi očekujemo jest da i s ove strane čujemo ovakve riječi koje je gradonačelnik izgovorio vezano za dobar odnos s pripadnicima nacionalnih manjina i na neki način poziv je i za gradonačelnika Subotice budući da su Osijek i Subotica već dugo godina gradovi partneri da imamo zaista jedan konstruktivan razgovor i na razini dva grada«.

Ovoga puta susret s gradonačelnikom Subotice nije bio predviđen ali je gradonačelnik Radić istaknuo kako su Osijek i Subotica od 2010. gradovi prijatelji i da očekuje skoriji susret i s gradonačelnikom Subotice u Osijeku.

»Mi ćemo uskoro imati najveću kulturnu manifestaciju na istoku Hrvatske – Osječko ljeto kulture i kako više nema korona mjera zvat ćemo sve naše gradove prijatelje, pa tako i naš Grad prijatelj Suboticu, odnosno gradonačelnika Subotice. Vjerujemo i nadamo se da će se odazvati na službeni poziv koji ćemo uputiti i da ćemo onda moći popričati i o prekograničnoj suradnji, ali i o svim ovim temama o kojima smo sada razgovarali«, rekao je Radić.

Žigmanov: Suradnja za korist Grada i hrvatske zajednice

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, s kojim se Radić prethodno susreo u sjedištu stranke, rekao je kako je prije 26 godina tadašnji gradonačelnik Osijeka **Zlatko Kramarić** posjetio hrvatsku zajednicu u Subotici.

»Legitimno je da gradonačelnici iz Hrvatske posjećuju institucije hrvatske zajednice, tim prije jer u neposrednoj komunikaciji možemo vrlo jasno iskazati naše stajalište i razumijevanje društvenog položaja te očekivanja u surad-

nji, kako između dvaju gradova tako i Osijeka i institucija hrvatske zajednice. Vi znate da, kad je u pitanju naš politički segment u društvenom životu imamo cijeli niz prijevora i izazova. Jedan od njih je isključenost iz procesa donošenja odluka, odnosno odsustvo instituta zajamčenih mandata, ono što nacionalne zajednice, pa i srpska u Hrvatskoj, imaju i obilato se njima služe. Mi smo zbog tog deficita isključeni iz procesa donošenja odluka i u Subotici što smatramo i više nego problematičnim«, rekao je Žigmanov.

Istaknuo je kako su tijekom susreta razgovarali o tome na koji način mogu »premostiti suradnju i komunikaciju s institucijama hrvatske zajednice« i što u prekograničnim projektima Grad Osijek »sa svojim razvijenim politikama i praksama« može učiniti da bi se društveni položaj i određeni broj problema s kojima se pripadnici hrvatske zajednice ovdje suočavaju na pozitivan način razrješavaju.

»Dakle, ovaj susret nije ni na koji način usmjeren protiv bilo koje institucije ili instance u Srbiji nego naprotiv, izravnom komunikacijom želimo jasnije posložiti neku vrstu okvira za suradnju i u budućnosti imati plodove i svi građani Grada Subotice ali prije svega i pripadnici hrvatske zajednice. Ivan Radić je predstavnik političke stranke s kojom imamo izuzetnu suradnju i na nacionalnoj i na županijskoj i na gradskoj razini, a to je Hrvatska demokratska zajednica. Mi smo u političkom smislu dio iste obitelji europske pučke stranke i očekujemo da na svim tim razinama vlasti u Hrvatskoj ostvarimo bogatu i za nas plodnosnu suradnju. Na taj način vjerujem pridonosimo i ukupno, razvoju hrvatsko-srpskih odnosa, smirivanju napetosti i slanju vrlo jasne poruke da smo mi kao zajednica, naše institucije, od političke stranke DSHV-a, preko manjinskog samoupravnog tijela HNV-a posloženi tako da dajemo pozitivne primjere i činimo sve što je u našim moćima kada je u pitanju relaksiranje hrvatsko-srpskih odnosa.«

Gradonačelnik Osijeka je sa svojim domaćinima obišao i zgradu u kojoj bi trebao biti Hrvatski školski centar.

J. D.

Zrinko Ogresta, filmski redatelj

Radim ono što jesam, i stojim iza toga

Film Plavi cvijet, po mom mišljenju, ide na neki način »protiv struje«. Najtragičnije je ako nas uspiju uvjeriti da je to što se danas smatra najvažnijim zaista najvažnije, a da zaboravimo ono što nas elementarno čini ljudima. Danas je gotovo nemoguće snimiti film bez koprodukcijских odnosa i upravo ti koprodukcijски odnosi Hrvatske i Srbije zapravo su ponajbolji

Razgovarali: Ivana Kronja i Davor Bašić Palković

Film *Plavi cvijet* poznatog hrvatskog redatelja **Zrinka Ogreste** nedavno je prikazan u srpskim kinima. U pitanju je drama o ženi, majci i kćeri, koja nas nuka na introspekciju, ali i kritizira sebičnost suvremenog društva. Regionalna premijera ovoga ostvarenja bila je lani na Festivalu europskog filma na Paliću. Nekoliko dana kasnije *Plavi cvijet* trijumfirao je u Puli, osvojivši nagradu za najbolji film u hrvatskom programu, *Zlatnu arenu* za najboljeg redatelja i za najbolju glavnu žensku ulogu (**Vanja Čirić**). U Srbiji film je još prikazan na 14. Leskovačkom internacionalnom festivalu filmske režije LIFFE (rujna 2021.) te je zatvorio 4. Smotru hrvatskog filma u Beogradu (studeni 2021.).

► U hrvatskom filmu imamo novi, aktualni val jakih ženskih likova. Budući da ste i sami napravili film sa ženskom junakinjom u centru, kako Vi gledate na taj odnos intimnog, političkog i umjetničkog?

Pitanje ženskih prava u društvu sada je više naglašeno na političkom i administrativnom nivou, u svijetu i kod nas. Umjetnost je i ranije to pitanje prepoznavala kao značajnu temu, ali sada je nekako ono iskočilo u prvi plan i u Hrvatskoj, u nekoliko filmova: *Ne gledaj mi u pijat*, *Lada Kamenski*, *Tereza 37*, *Mare*, *Murina*... Upravo ovaj moj film, po mom mišljenju, ide na neki način »protiv struje«. Kad ga vidite, bit će vam jasno zašto. Ovaj film nema za

cilj promoviranje »modernih ideja«, on »ne jaši« na valu priča u kojima su žene proganjane, ugnjetavane, mučene i tako dalje. Ovdje moram istaknuti kako su to problemi koje ja duboko respektiram i da se svatko normalan zalaže za normalne ljudske odnose i da žene takve stvari ne trpe, ali mi se čini da je, osobito u filmu, to postala – moda. Često se kalkulira i misli da se s takvim temama i sadržajima negdje može bolje proći. I to je točno, bolje se može proći, zato što je cijeli filmski i čitav svijet globaliziran i postoje određeni sadržaji koji jednostavno otvaraju vrata. U tom smislu ovaj moj film je, na neki način, nemam bolju riječ, konzervativniji; on se bavi sadržajno ženom i ženskim odnosima, onim što, ja mislim, mi kao ljudi jesmo, bavi se vječnim temama, i to upravo iz prizme mogeg doživljaja da smo sad svi skupa zasuti svim tim modernim, velikim globalnim problemima nasilja, izbjeglica, ratova, pandemije. Sve je to odista strašno, ali se čini kao da je sve globalno jako važno, a da je sve drugo nevažno. Meni se činilo da je upravo suprotno: da je ono što se pokazuje kao da je nevažno, zapravo najvažnije. Da je najtragičnije danas ako nas uspiju uvjeriti da je to što se danas smatra najvažnijim zaista najvažnije, a da zaboravimo ono što nas elementarno čini ljudima. Jedan dio pandemije imao je tu svrhu da nas makne od naših vlastitih osišta, strahujem od njezinih psiholoških posljedica.

► **Što Vas interesira u kinematografiji i koje biste autore kao važne za Vas i Vaše stvaralaštvo istaknuli u svjetskom filmu?**

Nisam čovjek koji mnogo prati aktualni i trendovski film. Sjećam se onoga što nam je govorio naš profesor **Babaja** kada sam bio student: »Za filmskog režisera nije najbitnije da gleda jako puno filmova, to je bitno za filmske kritičare«, premda, naravno, moraš pratiti kinematografiju, moraš biti upućen. Za filmskog redatelja je bitno da čita, da sluša glazbu i tako. U povijesti filma izdvojio bih **Krzysztofa Kieślowskog**, koji je meni osobno jako blizak, i filmski i svjetonazorno, te u smislu filmske poetike.

► **Regionalna premijera *Plavog cvijeta* bila je na Festivalu europskog filma na Paliću. Smatrate li sebe europskim autorom?**

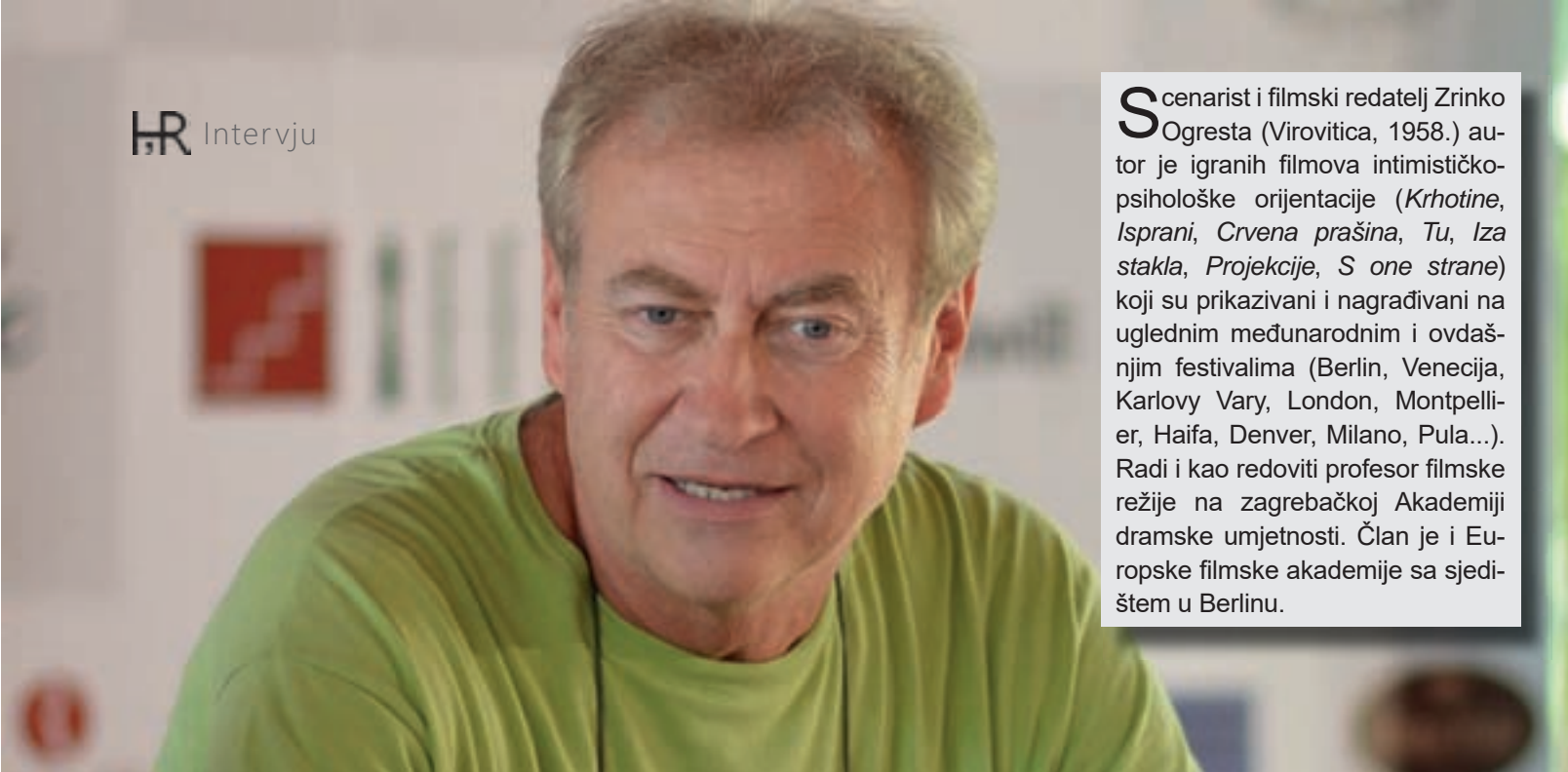
Da, smatram se prije svega hrvatskim, a onda i europskim autorom. Napokon, svi moji filmovi su i doživjeli europske premijere, od Venecije, Berlina, Karlovyh Vara, svuda po Europi, tako da sam nužno dio europskog korpusa, ali to možda djeluje pretenciozno, čak i prepotentno. Nekako se uvijek, barem po sadržajima koji me zanimaju, ne vidim dijelom neke hrpe, već imam svoju glavu i radim neke svoje filmove, kakav je i *Plavi cvijet*. A i idući koji spremam, bude li ga, a nadam se da će ga biti, teži da ne bude uvijek narečeno na ustaljenoj liniji, kojom svi idu. Umjetničku liniju svatko ima, neku osobitu, a ja ovdje mislim prije svega na određenje koje je svjetonazorno. Jako je bitno da imaš nešto u što vjeruješ, nešto što voliš, da imaš neke temelje na kojima si odgajan i da to promoviraš. Na posljednjem festivalu u Cannesu, pratio sam, bilo

je, na primjer, osam filmova na potpuno istu, trendovsku temu. Nažalost, bojim se da od toga trpi umjetnost općenito, naročito u malim zemljama. U tekućem filmu autori to zapravo rade sami – stvari za koje misle da odgovaraju trendovima i suvremenim tokovima, što je u stvari linija manjeg otpora. To je bio slučaj i u hrvatskom filmu devedesetih, kada, objektivno, politiku nije bilo briga za film, kao što su pisali mediji, nego su autori često radili sadržaje za koje su vjerovali da će se svidjeti politici.

► **Kako gledate na svoju poziciju unutar hrvatskog filma, dugo ste na sceni?**

Već sam u srednjoj dobi, polako ulazim u treću životnu dob, ali osjećam se i stvaralački i fizički vrlo vitalan, i vjerujem da ću još stvarati dosta. Ne mogu reći, ja se osjećam priznat u svojoj sredini, iako nisam dio mainstreama, već spadam u onu manju grupu drugačije mislećih: dolazim iz drugačije obitelji, malo sam tradicionalnije odgojen, ali sam priznat. S vremenom se prepoznalo da je to što radim neka moja potreba, nešto autentično; ne služim nikome, radim ono što jesam, što mislim i stojim iza toga. Dobijam dovoljnu potporu od državnih institucija za svoj rad: moji filmovi su imali dobar odjek, bili su i na najvećim svjetskim festivalima, pa je to onda i prirodno i logično. Nisam imao nikad zastoje u stvaranju. To je dobro u našoj kinematografiji, da se stvaralaštvo revalorizira, prati se i stimulira kvaliteta, premda ponekad može nešto proći i ispod rada, ali uglavnom se vodi računa.

► **Na Paliću ste bili i ranije, 2004. s filmom *Tu* koji je dobio Nagradu za toleranciju u okviru programa *Paralele i sudari*. Kako ocjenjujete ovaj festival?**

Scenarist i filmski redatelj Zrinko Ogresta (Virovitica, 1958.) autor je igranih filmova intimističko-psihološke orijentacije (*Krhotine, Isprani, Crvena prašina, Tu, Iza stakla, Projekcije, S one strane*) koji su prikazivani i nagrađivani na uglednim međunarodnim i ovdašnjim festivalima (Berlin, Venecija, Karlovy Vary, London, Montpellier, Haifa, Denver, Milano, Pula...). Radi i kao redoviti profesor filmske režije na zagrebačkoj Akademiji dramske umjetnosti. Član je i Europske filmske akademije sa sjedištem u Berlinu.

Moje veze s Palićem potječu i od susreta i suradnje s **Nenadom Dukićem** u žirijima na inozemnim festivalima, koji je programer festivala. Za mene osobno, koji pratim i druge viđenije festivale u zemljama u okruženju, mogu reći da je Palić značajan festival i da je jedinstven. Mogu to ocijeniti jer sam nekako uvijek vezan za europsku kinematografiju. U njegovom programu uvijek su izrazito relevantni i priznati europski filmovi, tu nema zalutalih filmova. Iskreno govoreći, volio bih da me jednom pozovu ovdje u žiri, da mogu pogledati sve te filmove koji su na programu.

► **Kakvo je Vaše mišljenje o regionalnom postjugoslavenskom filmu? Što su uvjeti produkcije danas i kakva su Vaša iskustva s regionalnim filmom?**

Osobito u posljednjih nekoliko godina te veze među novim zemljama u kinematografskom smislu sve su snažnije i sve plodonosnije, osobito su dobre kinematografske veze između Srbije i Hrvatske. Sve je veći broj filmova koji se rade u koprodukciji naše dvije zemlje, i čini mi se da je tako nastalo i nekoliko vrlo značajnih i kvalitetnih filmova koji su imali premijere na središnjim svjetskim festivalima. Danas je gotovo nemoguće snimiti film bez takvih koprodukcijskih odnosa, i upravo ti koprodukcijski odnosi Hrvatske i Srbije zapravo su ponajbolji. Kada bi nam bili takvi i politički odnosi, gdje bismo došli! *Plavi cvijet* jeste moj drugi film koji radim u koprodukciji sa Srbijom, spremam novi, daj Bože da to bude i treći, i ne mogu naći, iskreno, nijednu manu tog koprodukcijskog odnosa. On se na najbolji način oplemenjuje u tome što, recimo kada je riječ o mojim filmovima, srpski koproducent doprinosi upravo u onim stvarima u kojima hrvatska kinematografija nema takvu tradiciju: srpska kinematografija je znatno snažnija u uspostavljanju tih međunarodnih veza i činjenju da film bude što vidljiviji u Europi i svijetu, tako da, u tom smislu, hrvatski film ima koristi od tog braka s, konkretno, Filmskim centrom Srbije.

► **U jugoslavenskom periodu, a i nadalje, nekako je u Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji i cijeloj bivšoj Jugoslaviji bila snažna ta paradigma autorskog filma, i što će filmski autori, evo danas i autorice, izreći svojim fil-**

mom. Kakvim Vam se čini danas položaj autorskog filma u ex-Jugoslaviji; koliko je tu prostora i za Vaš autorski rad?

Mislim da je autorski pristup filmu dominantan u malim zemljama, osobito u zemljama izvan engleskog govornog područja. Film se u tim zemljama tretira kao kulturno dobro i jasno je da sve te države potiču stvaranje filmova i takozvanog autorskog umjetničkog filma, tako da je položaj te vrste filma razmjerno dobar. Naravno, da bismo svi mi koji stvaramo te filmove voljeli i željeli da su nam domaći financijski uvjeti bolji. U svim zemljama u okruženju mi se uvijek borimo da te financijske konstrukcije na neki način zatvorimo, ali autori iz ovih područja su na to na neki način navikli. Već u startu svi mi redatelji, ili scenaristi, kad promišljamo o tome što će biti naš idući film, znamo koji financijski okvir ovdje možemo očekivati. Jednostavno, ne radimo veći okvir za vlastite sadržaje nego što ga možemo imati. Prema tome, mi znamo otprilike u kojim se financijskim gabaritima možemo kretati, tako da tu nema nekih osobitih nepredviđenih situacija.

► **Kako »podnosite« filmsku kritiku o Vašem radu i što mislite o filmskoj kritici danas?**

Ja s tim nemam nikakvih problema, jedino s čim imam problema jest ljudska površnost. Naravno da je dio mog posla da pročitaš i pozitivnu i negativnu kritiku, ali ako vidim da je onaj koji o filmu piše, film izrazito površno pogledao i da nije temeljne stvari uočio, onda mi je to malo nečasno i neprofesionalno. Dolazim iz generacije koja je po nekoliko puta gledala filmove, a kada smo pisali o filmu na faksu, ti si ga morao barem dva-tri puta pogledati da bi mogao nešto zaključiti. Danas se filmovi brzinski gledaju, čak se neke stvari i preskaču, i onda se opserviraju, što je, čini mi se, ne samo neprofesionalno već, rekao bih, i neljudski, jer iza jednog filma se nerijetko kriju i dvije, tri, četiri godine nečijeg rada: ta činjenica već zaslužuje da onaj koji se usudi o tome govoriti, to temeljito pogleda.

(Intervju je originalno i u izmijenjenom formatu objavljen u časopisu *Kinoteka*, br. 59, studeni 2021.)

KONCERT

24.05.2022. (UTORAK)

Velika vijećnica Gradske kuće
u 19:30 sati

Ulaznice u pretprodaji na telefon 063-8087836
i na dan koncerta

Ulaznice: 250 dinara

Maturanti:

Lucija Ivković Ivandekić

Stefana Lazić

Strahinja Segedinski

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA

Grad Subotica

Čakovec – najsjeverniji grad Hrvatske

Grad Zrinskih, kišobrana, cvijeća...

»Čakovec se kiti brojnim epitetima poput Grada Zrinskih, Grada kišobrana, Grada cvijeća, Grada kulture, a dokaz da je Čakovec i Grad sporta je dobivena titula Europskog grada sporta 2020. godine. U društvu je najpoželjnijih gradova za život u Hrvatskoj i perspektivno je stjecište privrednih tokova, kreativaca, vizionara, obrtnika i svih dobronamjernih građana«, kaže Marijo Krčmar

»Kažu da je sveta zemlja tamo gdje je tlo omeđeno vodom, rijekama, i da je taj kraj kao raj ugodan. Međimurje je Dravom i Murom okruženo, pa i pjesma kaže 'kak' raj je lep' i Čakovec je u njemu«, ovim riječima započinje priču pomoćnik ravnatelja Turističke organizacije grada Čakovca **Marijo Krčmar**.

Već i površan pogled u dalju povijest Čakovca u prvi plan stavlja plemićku obitelj **Zrinski**, koja je ovom gradu, još u 16. stoljeću, dala hrvatski pečat. Pečat Europljana.

Povijest grada Čakovca počinje već u I. stoljeću nove ere pod nazivom Aquama. Izrazitiji gospodarski i kulturni uspon Čakovca počinje 1546. kada dolazi u posjed obitelji Zrinski.

Juraj IV. Zrinski dodijelio je 29. svibnja 1579. privilegije stanovnicima podgrađa čakovečke utvrde čime je stvorena osnova za razvoj Čakovca kao slobodnog trgovišta. Taj datum danas se obilježava kao Dan grada Čakovca.

Prva željeznička pruga

Gospodarski uzlet Čakovec doživljava sredinom 19. stoljeća, kako zbog općeg razvoja kapitalističkog gospodarstva u Europi, tako i zbog činjenice da je Čakovec

Stari grad Zrinskih

1860. dobio željezničku prugu, prvu u Hrvatskoj. Od velike je važnosti proglašenje Čakovca slobodnim kraljevskim gradom 1848. godine, jer je na taj način izjednačen po pravima s ostalim mađarskim gradovima.

»U Međimurju živimo i na posljednjim obroncima Alpa, mi volimo tvrditi da ovdje počinju Alpe, a s tim je u vezi i mnoštvo kulinarskih specijaliteta koji daju energiju vrijednim međimurskim rukama. Po tradiciji se kod nas kuha pretepena juha, a kao hladno predjelo poslužuju meso 'z tiblice i sir turoš'. Meso u temfanju s hajdinom kašom uvijek poziva da zatražite još, osobito kad je poslužena i salata začinjena bučinim uljem. Naša slastica – međimurska gibаница – nadaleko je poznata. Na početku obroka, u sredini ili na kraju poslužuje se božansko piće – vino dozrelo na međimurskome tlu«, ističe Marijo i nastavlja priču: »Čakovec se kiti brojnim epitetima poput Grada Zrinskih, Grada kišobrana, Grada cvijeća, Grada kulture, a dokaz da je Čakovec i Grad sporta je dobivena titula Europskog grada sporta 2020. godine. Čakovec i Međimurje žive sport te zahvaljujući brojnim sportašima, rekreativcima i razvijenoj sportskoj infrastrukturi, Međimurska župani-

Muzej nematerijalne baštine Riznica Međimurja Čakovec smješten je u fortifikaciji Starog grada Zrinskih u Čakovcu. Kompleks Starog grada Zrinskih u Čakovcu najveći je profani spomenik Međimurske županije sa statusom zaštićenog nepokretnog kulturnog dobra od nacionalnog značenja za Hrvatsku. Od 1954. godine u Starom gradu djeluje Muzej Međimurja.

ja u 2022. godini nosi prestižan naslov Europske regije sporta.«

U društvu europskih karnevalskih gradova

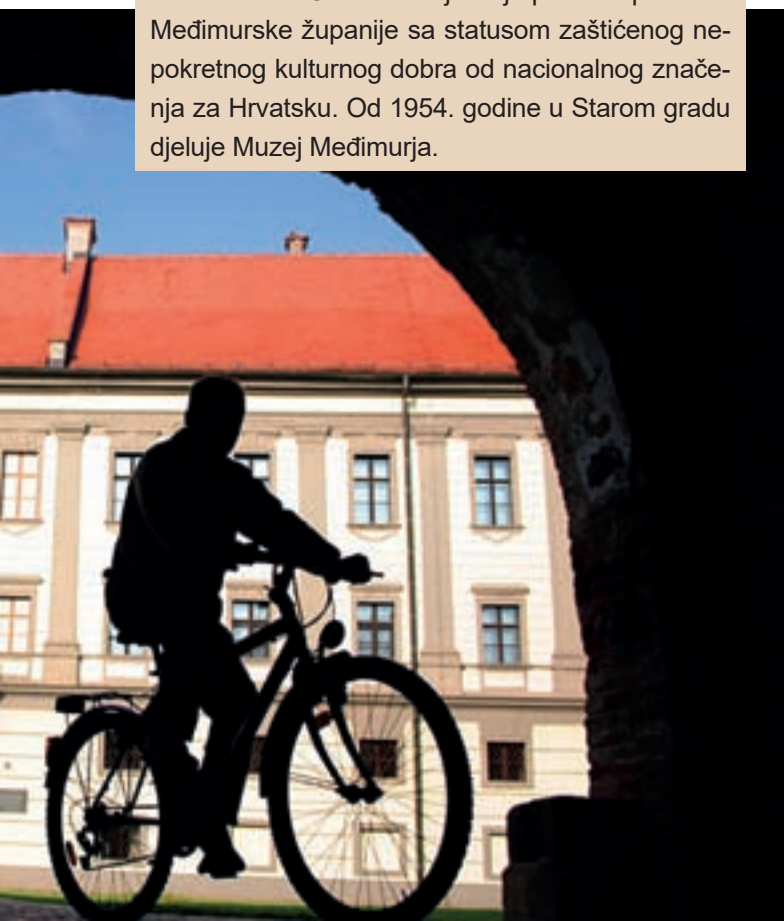
Godina započinje pokladnim običajima i Međimurskim fašnikom u Čakovcu. Jedna od najbogatijih zbirki tradicijskih maski u Hrvatskoj, od kojih su neke na listi nematerijalne kulturne baštine Ministarstva kulture, osigurala je Čakovcu članstvo u hrvatskom i europskom savezu karnevalskih gradova.

Majski muzički memorijal centralna je glazbena manifestacija koja se održava u Čakovcu od 1974. godine, a posvećena je životu i djelu istaknutog hrvatskog skladatelja **Josipa Štolcera Slavenskog**. Memorijal je do sada ugostio mnoge poznate domaće i inozemne umjetnike, orkestre i ansamble.

»Istinski se osvežimo krajem srpnja, početkom kolovoza, u danima Porcijunkulova – najznačajnije turističke manifestacije u Međimurju. Tada središtem grada, koje se pretvori u veliku pozornicu, prođe preko 200 tisuća namjernika, koji slušajući desetke koncerata i razgledajući najveći Sajam tradicijskih zanata u sjeverozapadnoj Hrvatskoj žive našu kulturno-povijesnu i religijsku baštinu na najbolji način. Porcijunkulovo već 58 godina povezuje vjerske i svjetovne sadržaje u cjelinu koja oplemenjuje i mlado i staro. Ispod šarenila kojeg stvara više tisuća kišobrana, tristočinjak izlagača nudi autentične suvenire i rukotvorine te prikazuju izradu tradicijskih proizvoda. Porcijunkulovo je danas steklo status najveće i reprezentativne manifestacije u Međimurju, koja privlači brojne posjetitelje iz Hrvatske i susjednih zemalja. U pet dana trajanja ova manifestacija uspijeva na malom prostoru sažeti i prikazati sve posebno i autohtono što Međimurje nudi pa tako i enogastronomsku ponudu našega kraja, ali i ostalih krajeva Lijepe naše, kao i susjednih zemalja«, kaže naš sugovornik.

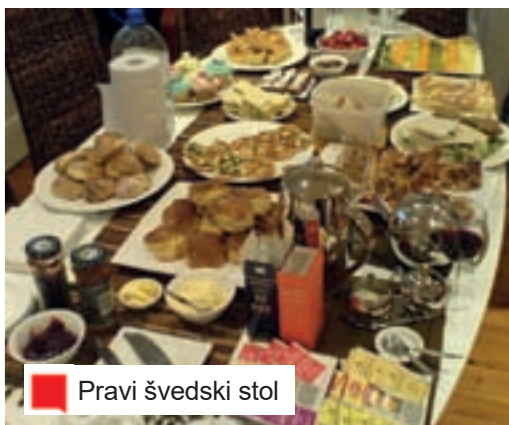
Ivan Ušumović

FOTO: TZ Grada Čakovca, Muzej Međimurja

Ustav i švedski stol

Ustav je najviši pravni akt jedne države i prema tome svi niži pravni dokumenti, npr. zakoni, proizlaze iz njega ili se postojeći trebaju uskladiti s (novim) Ustavom. Postoje velike države bez tog pravnog akta u pisanoj formi. Na primjer Velika Britanija, no to nije tema naše kolumne. Švedski stol je tema. To je jedna vrsta ugostiteljske ponude kada se putnicima uz osigurano noćenje nudi i doručak ili se prije glavnog jela na posebnom stolu poslužuje predjelo uz neko piće. Za razliku od engleskog ili kontinentalnog doručka, švedski stol je vrsta posluživanja gdje se gosti sami poslužuju i mogu konzumirati niz jela po izboru, bez ograničenja količina. Prvi put je postao svjetski poznat kada je poslužen 1939. u švedskom paviljonu na Svjetskom sajmu u New Yorku. Sigurno se pitate kako su došla u vezu ova dva različita pojma. Evo, odat ću vam podrijetlo ove »veze«! Redovito, ponedjeljkom, obično u 9 sati, u jutarnjem programu privatne »sretne televizije« gostuje po stasu i stavovima »veliki autonomaš« **N. Č.**, koji s voditeljem **M. M.** ima vrlo čudan svojevrstni jutarnji »šou program«. Kada sam ih prvi put vidio zajedno, začudio sam se grubim riječima kojima su »častili« jedan drugog: npr. »ti si budala« ili »ti si najveći lažov« i tome slično. U prvi mah mi se učinilo da će gost zbog uvrede ustati i napustiti studio, međutim njih dvojica su »uredno ispunili« predviđenih sat vremena emisije, tobožnjom svađom i raspravom. Tada sam »ukapirao« da oni zapravo igraju jedan »rijaliti šou« ili bolje rečeno jedan »politički kabare«. Nedavno sam ih ponovo gledao, znajući da je tema unaprijed dogovorena, a »začin« će biti aktualni sukob u Ukrajini i izjave raznih dužnosnika, uz obvezno spominjanje »sjeverne i južne pokrajine« i važećeg Ustava iz 2006. godine. Tada je naš autonomaš pomenuo: »Ne možeš se prema Ustavu ponašati kao prema švedskom stolu i da iz njega uzmeš samo ono što ti se sviđa!«. Slijedi ponuda »političkog švedskog stola« ili Ustav(i).

Pravi švedski stol

sam sličan ispit polagao u Beogradu, ovoga puta poznavanje Ustava iz 1974., koji je decentralizirao SFRJ. Kao zastupnik u Skupštini AP Vojvodine temeljito sam morao znati tada »svježi« Ustav iz 1990., koji je ujedinio »Srbiju iz tri dijela«. S trenutno važećim Ustavom bavio sam se više puta, govoreći prije svega o istinskoj regionalizaciji Srbije. Podsjećam čitatelje da se prvi važeći Ustav Srbije donesen 1838. zove i »Turski ustav«, jer je u obliku turskog fermana (sultanovog de-

kreta). Tim dekretom Turska je željela pokazati da je Srbija u vazalnom položaju prema njoj. Potreba za donošenjem novog Ustava 2006. bila je dvojaka: kao prvo, raspala se državna zajednica zvana Savezna Republika Jugoslavija (SRJ) odvajanjem Crne Gore, i drugo što je na Kosovu na osnovu »Rezolucije Savjeta sigurnosti UN 1244 (1999.)« bila privremena uprava pod okriljem UN, skraćeno KFOR (međunarodne mirovne snage pod vodstvom NATO-a). U Rezoluciji piše i sljedeće: »10 (...) međunarodno civilno prisustvo na Kosovu (...) pri čemu će narod Kosova moći uživati suštinsku autonomiju u okviru SRJ« i nadalje »11.a (...) do konačnog rješenja suštinske autonomije i samouprave na Kosovu...« dokument se poziva i na sporazume iz Rambouilleta. Osnovni problem s Rezolucijom je da se ona odnosi na SRJ. Kako su mudri »ustavotvorci« riješili problem južne Pokrajine?

Moje je, nije moje

U preambuli piše: »(...) polazeći i od toga da je Pokrajina Kosovo i Metohija sastavni dio teritorija Srbije, da ima položaj suštinske autonomije u okviru suverene države Srbije...«. Znači, ne govori se o teritoriju Kosovo, kako piše u Rezoluciji, i tvrdi se da ima »suštinsku autonomiju«. Ovo tvrdnji je suprotno ono što piše u članku 182. »(...) Suštinska autonomija Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija uredit će se posebnim zakonom koji se donosi po postupku predviđenim za promjenu Ustava«. Koliko je meni poznato, nikada nije pokrenuto donošenje tog posebnog zakona, čak ni ove godine kada je promijenjen Ustav, kao što nikada nije donesena druga Rezolucija koja bi se odnosila na Srbiju. Stanovnici »južne Pokrajine« poslije dvije godine čekanja na »poseban zakon« postali su nestrpljivi i samostalno su donijeli posebnu odluku o »suštinskoj autonomiji« koju nazivaju i »državom« koju neke velike sile, poput SAD-a priznaju, Rusija ne priznaje ali zato je spominje! Na koncu, predstava-šou mora ići dalje, do konca svijeta.

Ustavi iz raznih povijesnih razdoblja

Nije poslovna tajna da sam rođen 1946. i od mog rođenja živio sam i živim pod propisima i zakonima šest republičkih Ustava. O saveznim i ostalima da ne govorim. Formalno sam promijenio šest-sedam država. Kako izreka kaže: »sve teče, sve se mijenja«, tako po potrebi mijenjamo države i Ustave. Da bih postao »odgovorni rukovoditelj gradnje«, morao sam polagati državni (stručni) ispit u Novom Sadu, a među predmetima ispita bio je i Ustav iz 1963. Drugi put

Tragedija »strogo pov.«

Svjetska povijest prebogata je mislima koje su vremenom postale nezaboravne. Tko još ne zna za »krv, znoj i suze« ili pak »kocka je bačena«, pa makar u kviz pitanju i pomiješao njihove autore. I povijest ovih prostora dala je svoj, istina regionalni, doprinos ovoj niski mentalnih bestselera. Samo je, recimo, teška rimovana prevodivost spriječila parolu »bolje rat nego pakt«, odnosno »bolje grob nego rob« da uđe u globalne anale nezaboravnih izreka.

U novije vrijeme jedan čovjek kod nas se naprosto specijalizirao za nezaboravne izjave. Problem je, međutim, u tome što ih proizvodi gotovo svakodnevno, pa ih je teško i njemu samom zapamtiti, a kamoli onima kome su namijenjene. Taj čovjek je ne tako davno – sve pokazujući fotografije robnih rezervi – izjavio kako Srbija ima dovoljno hrane, poručujući usput građanima da ne nasjedaju na dezinformacije, a prije nekoliko dana, najavljujući kontrolu robnih rezervi, javnosti poručio da hrane neće biti dovoljno i da zbog toga svi moramo razmišljati kako ćemo preživjeti. Pa kome bi u ovako neizvjesnom egzistencijalnom trenutku još mogla pasti na pamet njegova izjava iz rujna 2018. da u Sjedinjenim Američkim Državama na svakih deset sekundi pogine jedan perač prozora zbog koje se samo nekoliko dana kasnije ispričavao građanima, objašnjavajući im da je bio umoran kada je to pričao i da je ispao glup zbog toga što je tu informaciju preuzeo s nekog šaljivog portala a da ju prethodno nije provjerio? Imao je taj čovjek priliku i kasnije se izjašnjavati na temu »sigurnost na radu«, posebno kada je riječ o eksplozijama u Čačku, Leštanima, Krušiku... ili pak kada je, samo dva dana prije posljednjih izbora, u rudniku kod Sokobanje poginulo osam rudara. Na žalost, nešto se ušutio na tu temu. Ili je šaljivi portal u međuvremenu prestao s radom, videći tko ga sve i u kakvom kontekstu citira.

Na žalost, nizu nesreća na radu s tragičnim ishodom pridružila se, kao što je poznato, i Subotica. U šturim informacijama koju su prenijeli mnogi domaći mediji navodi se da je 7. svibnja (oko 1.40 noću) u tvornici *Tatravagonka – Bratstvo* poginuo pedesetosmogodišnji radnik (ni ime mu nisu prenijeli!). Do nesreće je, kako su neslužbeno prenijeli pojedini od njih, došlo kada su se prilikom manipulacije kranom palete za teretne vagone obrušile na ljetsve na kojima je bio radnik, koji je tom prilikom od pada zadobio teške tjelesne ozljede i ubrzo nakon toga preminuo na odjelu hitnog prijema subotičke bolnice. Očevid su, kako se navodi, obavili zamjenik Osnovnog javnog tužitelja u Subotici i Republička inspekcija rada. I?

I ništa. Od tada je, evo, prošlo dva tjedna, a javnost pojma nema ni o čemu više od onoga što su mediji, sve prepisujući jedan od drugoga, objavili istoga dana kada se tragedija i zbila. Nitko, dakle, ne smatra potrebnim izaći pred građane i reći nešto konkretnije o događaju nakon kojega je jedan čovjek izgubio život. Policija i zamjenik Osnovnog

javnog tužitelja kao »strog pov.« drže podatke o tome dokle se stiglo u istrazi povodom ovog događaja, baš kao i Republička inspekcija rada o tome u kakvim to uvjetima rade uposleni u *Tatravagonki – Bratstvo*, posebno ako se u obzir uzme da je u ovoj tvornici prije tri godine također poginuo radnik kada je na njega pala šipka. Pod ovdje već odavno prisutnom parolom »ne vidim, ne čujem, ne pričam« (ima i zgodna slika na tu temu) općoj šutnji u povodu posljednje tragedije u *Tatravagonki – Bratstvo* pridružile su se i strane koje bi po prirodi svog posla morale biti zainteresirane za ovaj slučaj: sindikati su, naravno, slijepi, gluhi i nijemi; lokalna samouprava »nije odande«, a mediji su nezainteresirani jer su »odradili svoj posao« samim time što su prenijeli »osnovnu informaciju«. Iako ne i najbitnija za tijek istrage, šutnja rukovodstva *Tatravagonke – Bratstvo* glede sudbine svoga poginulog radnika zacijelo je ono što najviše poražava u ovoj priči. Menadžment ove tvrtke, naime, niti prije tri godine niti sada niti jednom jedinom riječju nije izašao pred javnost i pokazao makar trunčicu suosjećanja spram ljudi koji su stradali u njihovom tvorničkom krugu, a kamoli da se pokušao posuti pepelom i preispitati vlastitu odgovornost u svemu tome.

Usporedbe radi, samo nekoliko dana kasnije nakon pogibije radnika u *Tatravagonki – Bratstvo* u tvornici *Melamin* u Kočevju (Slovenija), koja se bavi proizvodnjom smola za boje i lakove i drvnom, građevinskom i tekstilnom industrijom, došlo je do eksplozije u kojoj je poginulo pet radnika. Za razliku od subotičkog slučaja, pred javnost su s izjavama o okolnostima koje su dovele do ove tragedije izašli svi od kojih se to očekuje, uključujući i direktora ove kompanije **Srečka Štefanića**. Nesreća time, naravno, nije manja, ali su i država i »kapital« pokazali da mogu imati ljudski lik. Lik koji ne dopušta da pojmove rob i grob istoga trena prekrije šutnja.

Z. R.

Što učiniti s napuštenim katoličkim crkvama?

 Crkva Sv. Ivana Krstitelja u Prigrevici

Rješenje kompleksno, skupo i dugotrajno

»Ukoliko se crkva ni na koji način ne može koristiti za bogoslužje i ne postoji mogućnost obnove, nadležni biskup je može predati za drugu vrstu uporabe, koja ne smije biti nedolična«, kaže Ivica Ivanković Radak

Kolut, Prigrevica, Karavukovo, Deronje, Srpski Miletić, Kljajićevo, Tovariševo, Obrovac, Gajdobra, Bačko Novo Selo, Međa, Radojevo, Srpska Crnja, Jaša Tomić, Putinci i Banoštor neka su od mjesta u Vojvodini kojima je zajedničko da ih (još uvijek) krase katoličke crkve koje se više u bogoslužne svrhe odavno ne koriste ili se koriste samo simbolički. Glavni je razlog taj što vjernika katolika u njima više uopće nema ili gotovo nema. Vremenom su one postale izazov za mjesnu Crkvu. Upućuju joj se mnogi upiti o budućnosti tih monumentalnih zdanja, a onih koji su posredno ili neposredno doveli do stanja u kojima se nalaze odavno nema. Često ponavljan odgovor na pitanje »zašto to ne obnovite« bio je: »To je pitanje za one koji su ih doveli u ovo stanje«. Neke katoličke crkve, krivo i danas nazivane »švapskim«, u međuvremenu su zaista obnovljene, mahom u župama gdje ima domaćih vjernika i mahom darovima nekadašnjih vjernika i njihovih potomaka.

Polovina bi mogla izgubiti svoju funkciju

Međunarodna biskupska konferencija sv. Ćirila i Metoda i Katolička crkva u Srbiji prepoznale su da je ovom pitanju

potrebno pristupiti multidisciplinarno, te su 12. svibnja u Zrenjaninu održale simpozij o budućnosti porušenih katoličkih crkava. Sudjelovali su predstavnici hijerarhije Crkve na području Međunarodne biskupske konferencije, predsjednik Talijanske biskupske konferencije **Leonardo di Mauro**, službenik Papinskog vijeća za kulturu **Carlos Alberto de Pinho Moreira Azevedo**, kao i predstavnici međunarodnih udruga koje podupiru potrebe Crkve. Najavljeno sudjelovanje predstavnika zajednice podunavskih Nijemaca je izostalo. Simpozij je otvorio zrenjaninski biskup i predsjednik ove biskupske konferencije **Ladislav Német**, koji je u uvodu dao kratak povijesni osvrt, ističući da se, prema podacima popisa, broj katolika u Vojvodini najviše smanjio od 1918. godine do posljednjeg popisa 2011. godine.

»O napuštenim crkvama dugo se raspravljalo samo u okviru Katoličke crkve i sada je trenutak da se i javnost čuje kako bi se moglo riješiti ovo pitanje. Nije dobro za dušu čovjeka, pa ni vjernika katolika, da vidi sakralni objekt koji više ne služi svojoj svrsi i koji se raspada. Nije naš zadatak da od toga okrećemo glavu već da napravimo nešto u dogovoru s vjernicima i cijelom zajednicom«, rekao je ovim povodom Német.

Što Crkva dozvoljava u slučajevima crkava gdje više nema vjernika i koje su zapuštene ili se čak i ruše? Kanonsko pravo Crkve koje tretira ovo područje predstavio je sudski vikar Subotičke biskupije dr. **Ivica Ivanković Radak**.

»Crkva je sakralna građevina u koju vjernici imaju pravo ući radi vršenja bogoslužja. Ukoliko se crkva ni na koji način ne može koristiti za bogoslužje i ne postoji mogućnost obnove, nadležni biskup je može predati za drugu vrstu uporabe, koja ne smije biti nedolična. Ako se dogodi da je crkva desakralizirana, u njoj više neće bogoslužiti, no oltari su posebni i neprikosnoveni i nikada se ne mogu desakralizirati – mogu se premjestiti u druge crkve ili uništiti«, kazao je on.

Osim opisa crkvene prakse i zakona, Radak je obradio i dokumente o očuvanju kulturnog naslijeđa Srbije, u kojima crkve zauzimaju istaknuto mjesto.

Biskup Moreira Azevedo, glasnogovornik Papinskog vijeća za kulturu, kazao je kako bi u idućih deset godina vjerojatno 50 posto crkava moglo izgubiti svoju primarnu funkciju.

»Važno je na njih gledati ne kao na materijalne nego kao na duhovne stvarnosti. Ovoj temi moramo pristupiti s vjerom u evanđelje, jer će Dobri Bog biti prisutan u tim zgradama čak i ako više ne ispunjavaju svoju prvobitnu funkciju«, naglasio je on navodeći mnoge primjere iz drugih zemalja.

O toj temi izneseno je nekoliko ključnih koncepata, poput pitanja održivosti i odgovornosti te primopredaje i transformacije zgrada. Skrenuo je pozornost da se, ako dođe do preobrazbe, svaka zgrada mora pojedinačno pregledati i ocijeniti, čemu moraju prethoditi promišljena istraživanja. Odluke se moraju temeljiti na stvarnosti i uvijek planirati srednjoročno.

Crkve i dalje moraju biti dostojne svog karaktera

Tema izlaganja profesora liturgike s Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu dr. **Ivice Žižića** bila je »Uređenje sakralnih prostora – nova primjena«. On je skrenuo pozornost na potrebu opreza pri predaji crkava drugoj namjeni, kako ne bi izgubile svoj sakralni karakter.

»Ako crkva više ne može obavljati svoju prvobitnu funkciju, ona i dalje mora biti dostojna svog prvobitnog karaktera. Nezamislivo je da umjesto crkve nastane kafić ili restoran, no u njima bi knjižnica ili muzej možda mogli naći mjesto«, kazao je on.

U središtu izlaganja ravnatelja *Renovabisa* **Thomasa Schwarza** bilo je djelovanje ove organizacije, jednoga od

velikih podupiratelja Katoličke crkve na našim prostorima. Rekao je kako ta organizacija dobiva polovicu svoje financijske imovine od crkvenog poreza, no da će zbog demografskih promjena, kako stanovništvo stari, to bivati sve manje.

»U budućnosti želimo prvenstveno ulagati u ljude. Želja nam je ulagati u obrazovanje i usavršavanje svećenika i laika stipendijama, jer već godinama radimo na razvoju zajednice. Potrebne su nam dobre ideje, dobro osmišljeni projekti. Naš cilj je podržati Crkvu budućnosti. Ne podržavamo projekte koji se temelje na nostalgiji. Ne podržavamo obnovu zgrada koje ne služe budućnosti. Važno je u sinodalnim procesima stvarati projekte za budućnost, uz realnu procjenu stanja i u odnosima s čelnicima mjesnih zajednica«, naglasio je Schwarz.

Nakon teorijskih razmatranja svoje je dojmove i svojevrсни zaključak iz kuta gledanja društvene zajednice iznio jedan od aktivnijih aktera na ovdašnjoj društvenoj sceni.

»Smatram da će tema ove konferencije, važna i aktualna, ostati takva i aktualna ubuduće, jer je problem velik, njegovo rješenje kompleksno, vrlo skupo i dugotrajno«, kazao je predsjednik Skupštine Vojvodine **István Pásztor**.

»U proteklih više od sedam desetljeća ove lijepe građevine su trpjele zub vremena. Glavno pitanje je što raditi s njima. Vidim tri mogućnosti. S jedne strane, postoji potreba da se neki od vrlo ruševnih objekata sruše i eventualno mjesta na kojima su bili obilježje. Smatram da je to neprihvatljivo u smislu civilizacijskih vrijednosti, te je to rješenje moguće, ali praktički neizvodivo. Druga opcija je da sačekamo da se nešto dogodi, da nam ih netko popravi. Mislim da to nije odgovorno. Treća opcija koju trenutčno vidim kao prioritet je da se ti objekti zaštite i osmisle novim sadržajima te stave u funkciju lokalnih zajednica i sela na čijem se teritoriju nalaze. Mislim da, gdje god je to moguće, trebamo ići tim putem, čuvajući potencijalnu sakralnu funkciju crkava s vremena na vrijeme, kada je to potrebno«, rekao je Pásztor.

Gosti su, nakon dijela konferencija, posjetili napuštenu i derutnu crkvu monumentalnih gabarita u selu Jaša Tomić posvećenu Uznesenju Blažene Djevice Marije.

M. Tucakov

Trostruki razlog za slavlje u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu

Jedno s drugim, a ne jedno uz drugo

Međunarodni likovno-literarno-novinarski natječaj Bogatstvo različitosti, koji se ove godine održava jubilarni deseti put i to na temu »Knjiga je moj prijatelj«, po riječima ravnateljice Stanislave Stantić Prčić od iznimne je važnosti za promociju nastave na hrvatskom, budući da u njemu sudjeluju učenici iz okolnih zemalja koji pohađaju dopunsku hrvatsku nastavu

Izuzetno bogat sadržajima bio je prošli tjedan u Tavankutu, gdje je u tamošnjoj Osnovnoj školi *Matija Gubec* boravio veliki broj učenika i nastavnog osoblja osnovnih škola iz europskih i zemalja regije, koji su skupa sa svojim domaćinima obilježili, odnosno proslavili tri važna događaja. Riječ je od realizaciji *Erazmus+* projekta *Keychain*, proslavi Dana škole i svečanom obilježavanju X. Međunarodnog likovno-literarno-novinarskog natječaja *Bogatstvo različitosti*, u okviru kojeg su u petak, 13. svibnja, na završnoj svečanosti u tavankutskom Domu kulture dodijeljene nagrade najuspješnijim sudionicima.

Tjedan s »3 u 1«

Ravnateljica OŠ *Matija Gubec* **Stanislava Stantić Prčić** ovim povodom ističe kako su u Tavankutu prošli tjedan imali »3 u 1«.

»S realizacijom bogatog programa započelo se u ponedjeljak, 9. a završilo u subotu, 14. svibnja. Počeli smo s *Erazmus+* projektom te nastavili s proslavom Dana škole. Dan škole nam je inače 9. veljače, na dan Seljačke bune, ali kako nam se zbog zimskih uvjeta znalo događati da nam gosti ne mogu doći, proslavu smo nakon epidemije korone premjestili za svibanj i to na rođendan našeg poznatog kantautora **Đorđa Balaševića** (11. 5.), kada, među ostalim, u znak sjećanja na njega, u dvorištu škole zasadimo bagrem. U svibnju slavimo s gostima, a u veljači isključivo u krugu škole budući da nas i *Erazmus+* projekt uči tome da i škola trebati imati neku atmosferu obitelji«, kaže ravnateljica.

Međunarodni likovno-literarno-novinarski natječaj *Bogatstvo različitosti*, koji se ove godine održava jubilarni deseti put i to na temu »Knjiga je moj prijatelj«, po riječima Stantić Prčić od iznimne je važnosti za promociju nastave na hrvatskom, budući da u njemu sudjeluju učenici iz okolnih zemalja koji pohađaju dopunsku hrvatsku nastavu.

»Stiglo nam je preko 900 likovno-literarno-novinarskih radova iz Italije, Francuske, Njemačke, Hrvatske, BiH,

Sjeverne Makedonije, Crne Gore i Srbije. Događa se da nam ih pošalju na jeziku države iz koje stižu, ali uvijek nađemo nekog tko nam pomogne u prevodenju. Prikupljamo ih tijekom pet godina, a potom objavimo zbornik s radovima te s prigodnim tekstovima o aktivnostima u našoj školi. U objavljivanju prvog i ovog desetog zbornika potpomogao nam je Središnji državni ured za Hrvate izvan RH«, navodi ravnateljica te nabroja dio iz bogatog prošlotjednog sadržaja: »Došli su nam iz Zagrebačke županije s nekoliko svojih učitelja koji su sudjelovali u brojnim radionicama. Na jednoj smo izrađivali pletene narukvice, na drugoj su djeca oslikala jedan mural o bogatstvu različitosti, a kroz radionice su prolazili učenici iz svih gostujućih škola. Tu su bile i radionice u okviru unaprjeđenja nastave, poput kemije gdje smo prikazali kako se pravi sapun, informatike gdje smo među ostalim prikazali robotiku, tehnike gdje su učenici pilali s električnim pilicama, a tu su bile i likovno-tradicijske radionice gdje smo prikazali kako se rolja, kako se pleše folklor, izrađivali razne predmete od slame. Imamo i radionice koje vodi naša Učenička zadruga, u okviru kojih su pravili memorijske igrice od drveta i to sa sličicama koje prikazuju tavankutske građevine odnosno motive, potom domine, nakit od drveta. Bila nam je i udruga *Ivan Perковиć* iz Zagrebačke županije i oni su nam prikazali izradu tradicijskog kinča (cvijeće od krep papira), a učenici iz OŠ *Pušća* izvela su predstavu *Šuma Striborova*. Imali smo i jednu večer tradicionalnog folkloru gdje smo u suradnji s HKPD-om *Matija Gubec* prikazali naše nošnje i svi skupa učili plesati naše igre. Sve u svemu, ovim događajima i ovakvom suradnjom i druženjem naše i djece iz brojnih drugih zemalja želimo prikazati i pokazati da sve ide jedno s drugim, a ne jedno uz drugo«.

Školski koordinator za *Erazmus+* projekt *Keychain* (privjesak za ključeve) je nastavnik engleskog jezika u tavankutskoj školi **Miroslav Rauš**, koji kaže kako se putem ovog projekta, u kojem osim njih sudjeluju Turska, Latvija, Švedska i Rumunjska, nastoji učenicima približiti područ-

je STAM koje obuhvaća prirodne znanosti (fiziku, kemiju, tehniku i tehnologiju) i matematiku.

»Radi se o predmetima koji se učenicima često čine teškim i neprivlačnim pa se trudimo učiniti ih interesantnijim. Cilj je napraviti neke nastavne materijale i razmijeniti primjere dobre prakse između zemalja sudionica. U okviru njega naši su nastavnici u ožujku bili u Švedskoj, a ovo je prvi posjet našoj školi učenika i nastavnika iz navedenih zemalja. Sljedeće školske godine, u rujnu, slijedi posjet naših nastavnika i učenika Rumunjskoj, u studenom Turskoj, u travnju 2023. Latviji, a početkom lipnja iduće godine ponovno posjet nastavnika Švedskoj. Aktivnosti ovog projekta trajale su od utorka do petka i među ostalim smo bili u kulturno-turističkom posjetu Subotici i Paliću, a pokazali smo i kako se odvija naša nastava u okviru sata informatike, tehnike, tehnologije, kemije i matematike, uz zaključak da nam se obrazovni sustavi ne razlikuju mnogo«, navodi Rauš.

Potpora iz Hrvatske

Neke od mnogobrojnih aktivnosti tavankutske škole dugi niz godina podupiru njezini partneri i prijatelji iz Hrvatske. Tako su i ovaj put, što kao sudionici, što kao gosti, u Tavankutu bili predstavnici Zagrebačke odnosno Osječko-baranjske županije.

Zagrebačka županija, prema riječima njezine djelatnice **Darinke Balen**, kao institucija već 12 godina surađuje s iseljenim Hrvatima u Vojvodini, ponajviše sa školom iz Tavankuta.

»Trudimo se obilježiti neka njihova događanja, odnosno doći i pokazati da smo tu uz njih. Sada smo ovdje

u okviru natječaja *Bogatstvo različitosti* na način da smo doveli profesore i učenike iz pet osnovnih škola s područja Zagrebačke županije. Pripremili smo i predstavu koju su izveli profesori i učenici OŠ iz Pušće, a hrvatsku posebnost – kajkavsku ikavicu koja će za dvije godine slaviti 500 godina postojanja u dolini rijeke Sutle i Save, prezentirala su djeca i profesori iz OŠ *Ante Kovačića* iz Marije Gorice. Nekoliko kreativnih radionica vodili su naši profesori likovne kulture, ujedno i akademski umjetnici iz osnovnih škola iz Božjakovine, a doveli smo i klapu *Stine* koja je nastupila na završnoj svečanosti u petak. Donijeli smo i nešto poklona da pripomognemo kvaliteti nastave«, kaže Balen ističući po čemu bi izdvojila tavankutsku školu pa i sâm Tavankut: »OŠ *Matija Gubec* sudjeluje u mnogo projekata koji su vezani baš uz Hrvatsku. Jako se trude privući Hrvate da dođu u Tavankut i da im pokažu na koji način funkcioniraju, kako opstaju u ovom području. Mislim da je najveći razlog naše dugogodišnje suradnje tavankutski 'pisak', jer on kad vam jednom uđe u cipelu, svake godine se morate vratiti, pa eto i mi se tako već 12 godina vraćamo«.

Među visokim zvanicama na završnoj svečanosti u petak bio je i zamjenik župana Osječko-baranjske županije **Josip Miletić**.

»Osječko-baranjska županija je i ranije pomagala, ali svakako želimo pomoći ne samo ovdje u Tavankutu nego u svim mjestima gdje je hrvatsko stanovništvo. Ono čemu pridajemo posebnu važnost je rad s djecom u školama i puno je toga što se ovdje radi i što je za svaku pohvalu. Želimo potaknuti suradnju, partnerstvo i pomoći koliko možemo da se ovdje živi što kvalitetnije i bolje«, istaknuo je Miletić.

I. Petrekanić Sič

Najstarija javna građevina

Zavičajni muzej u Rumi ove godine obilježava dva značajna jubileja: 250 godina od nastanka zgrade u kojoj se nalazi i 60 godina od osnivanja samog muzeja u Rumi. Zgrada muzeja je najstarija javna građevina i katni objekt u gradu. Izgrađena je 1772. godine i prvo je bila škola. Od 1962. tu je bila smještena zavičajna zbirka, a deset godina kasnije pretvorena je u Zavičajni muzej. Zgrada se od 30. prosinca 1986. godine vodi kao nepokretno kulturno dobro od velikog značaja i od tada je pod zaštitom države.

Trag Pejačevića

»**Marko Aleksandar Pejačević**, osnivač suvremene Rume, poslije smrti je oporukom ostavio sredstva da Rumljani, odnosno njegovi nasljednici, pored katoličke crkve, izgrade i školu za djecu s njegovog vlastelinstva (s područja Rume i Iloka), tadašnjeg iločkog vlastelinstva. Nasljednici su oduglovačali s početkom izgradnje, da bi je na kraju gradska vlast pokrenula«, ističe ravnateljica muzeja **Branislava Konjević** i dodaje: »Zgrada je svoj današnji oblik dobila 1772. godine. Tada je nastala prva katolička škola u Rumi. Rumljani je zovu Pejačevićeva gimnazija, ali je imala

i trivijalne škole kakve su inače bile škole u Habsburškoj monarhiji. Zovemo je još i Franjevačka gimnazija, jer su u njoj bili prvi učitelji iz redova franjevac. To je bila prva katna i najstarija javna građevina u Rumi. Jedina građevina koja je starija od nje, a vezana je za obitelj Pejačević, je Provizorova kuća. Naime, kada je Pejačević odlučio praviti vlastelinstvo u ovom dijelu Srijema kako bi tu bio centar vlastelinstva, on je najprije napravio kuću za upravnika vlastelinstva ili provizora. Ona se nalazi istočnije od zgrade muzeja. Ta kuća je danas u privatnom vlasništvu i nemamo nadležnost nad njom«.

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine je 1992. godine zgradu muzeja stavila pod viši nivo zaštite, nepokretno kulturno dobro od velikog značaja. U zgradu se useljava muzej 1963. godine. Posljednja školska ustanova u toj zgradi je bila muzička škola.

»Zavičajni muzej u Rumi je osnovan 1962. godine zahvaljujući radu dvojice entuzijasta: **Vladimira Benka**, profesora povijesti rumske gimnazije i **Miloša Bunovića**, amatera, istraživača iz Rume. Oni su išli s učenicima i drugim sugrađanima u okolicu i kroz Rumu i sakupljali su mnogo arheološkog i povijesnog materijala. Napravili su poprilično impozantnu zbirku, ali nije postojao prostor gdje bi je smjestili. Tadašnja vlast je odlučila osnovati Zavičajnu zbirku. Ubrzo je ona promijenila ime u Muzej u Rumi, a deset godina kasnije je dobila današnje ime Zavičajni muzej Ruma. Danas smo muzej kompleksnog tipa. Imamo četiri odjeljenja: povijesno, arheološko, etnološko i umjetničko odjeljenje. Velike rekonstrukcije na zgradi su izvršene kada su dva velika slikara Rumljana, **Milivoj Nikolajević** i **Roman Soretić** darovali gradu svoje legat. Zahvaljujući tome zgrada je prvi put rekonstruirana kako bi se ti legati prezentirali. U međuvremenu muzej dobija još nekoliko umjetničkih legata i sve više eksponata koji su nabavljeni otkupom i darovima građana«, navodi ravnateljica muzeja.

Noć muzeja

Otkako se manifestacija *Muzeji za 10* organizira u Srbiji, Zavičajni muzej Ruma uvijek je sudjelovao. Ove godine u nešto drugačijem obliku.

»Budući da smo se morali izmjestiti iz zgrade, riješili smo našu publiku izvesti na ulicu i da moć našeg muzeja bude u čuvarima temelja. Spojili smo jednu lijepu priču za *Noć muzeja*. Prvog dana obilježena je *Europska noć muzeja*. Osmislili smo je u skladu s temom 'Čuvari temelja' i organizirali jednu lijepu šetnju kroz Rumu od nekadašnjeg Hrvatskog doma ili Doma vojske, a današnje Gradske knjižnice, kroz centar grada, do nekadašnje *Srpske učione* ili srpske pravoslavne škole, a današnje škole *Jovan Jovanović Zmaj*. Kroz tu šetnju prikazali smo povijest Rume i

Obnovljen Hrvatski dom u Rumi

»Koliko je Ruma bila multikulturalna i u periodu Austro-Ugarske ogleda se u tome da je Hrvatski dom nastao u dijelu koji je bio isključivo naseljen njemačkim stanovništvom, a na njoj su izrađeni motivi za ornamente po motivima pjesme srpskog pjesnika Jovana Jovanovića Zmaja. To je nešto što pokazuje da je međunacionalna trpeljivost postojala i da je to nešto s čim Rumljani žive i danas«, navodi Branimir Konjević

kako neke ustanove ili znamenitosti u Rumi predstavljaju čuvar tih temelja. Hrvatski dom čuvar je jednog entiteta u našem gradu i pokazuje multikulturalnost Rume. Zgrada je napravljena kao *Sokolski dom* hrvatske zajednice u tadašnjoj Rumi početkom XX. stoljeća. Imao je prostor za tamburašku, folklornu, dramsku sekciju i izuzetno dobru čitaonicu. Koliko je Ruma bila multikulturalna i u periodu Austro-Ugarske ogleda se u tome da je Hrvatski dom nastao u dijelu koji je bio isključivo naseljen njemačkim stanovništvom, a na njoj su izrađeni motivi za ornamente po motivima pjesme srpskog pjesnika **Jovana Jovanovića Zmaja**. To je nešto što pokazuje da je međunacionalna trpeljivost postojala i da je to nešto s čim Rumljani žive i danas. Skulptura *Djed i unuk* je napravljena kao ornament i nema neku umjetničku vrijednost. Čak se ne znaju ni autori te dvije skulpture, ali se zna da u toj pjesmi djed daje unuku da cjeliva gusle, nakon čega mu djed govori da je to nešto što čuva tradiciju. Na našem domu su prikazani djed i unuk, ali ne s guslama nego s tamburom, što je obilježje našeg podneblja«.

Sljedeća destinacija šetnje Rumljana bila je mali park gdje se nalazi skulptura *Djeca čitaju*. Ona je rađena poslije Drugog svjetskog rata. Autor te skulpture je **Slavka Petrović-Sredović**, rođena Rumljanka.

»Pored kuća naših znamenitih Rumljana, bogatih trgovaca, liječnika, ljekarnika, posljednja lokacija je *Srpska učionica* ili današnja Osnovna škola *Jovan Jovanović Zmaj*, u kojoj je bista Jovana Jovanovića Zmaja. U skladu s našom temom 'Čuvari tradicije temelja' odrecitali smo jedan mali dio iz njegovih *Svetlih grobova* grobova s porukom: 'Gdje ja stadoh ti produži, još smo dužni ti oduži'. Spomenik je postavljen zahvaljujući **Mileni Miladinović**, supruzi **Žarka**

Miladinovića, poznatog rumskog odvjetnika i jednog austro-ugarskog vojnika. Bista je postavljena 1912. godine. Uz dojavu jednog vojnika da će minirati spomenik 1914. godine, Milena Miladinović je s još dvije žene sakrila bistu u svoj podrum. Poslije Prvog svjetskog rata ju je iznijela. To je za Rumljane manje poznata priča. Milena je bila Njemica i dobila je ime Milena kada se udala za svog supruga **Žarka**«.

Vlaga u objektu je desetljećima problem u donjem dijelu zgrade. Ove godine je lokalna samouprava izdvojila značajna sredstva kako bi taj problem riješili. Radovi su u tijeku, a po završetku će se dobiti veoma lijep prostor u kome će se nalaziti stalna postavka.

»U muzeju je do sada bilo tri stalne postavke. Kolege su posljednju postavku napravili 2012. godine, ali je ona brzo morala biti sklonjena zbog ugroženosti eksponata vlagom. Tijekom svog postojanja, u muzeju je održan veliki broj etnoloških, povijesnih, arheoloških, domaćih i gostujućih izložbi. Iako nam je osnovna djelatnost čuvanje eksponata, izdvojila bih da se u muzeju veoma aktivno bavimo izdavačkom djelatnošću. Izdajemo *Zbornik Zavičajnog muzeja* i nadam se da ćemo kroz vrijeme uspjeti doći na listu naučnih časopisa kako bismo proširili mogućnost suradnje s velikim stručnjacima, ne samo iz Srbije nego i iz okruženja, ali i mnogo šire. Također, u muzeju postoji velika stručna knjižnica zatvorenog tipa. Muzej je i organizator jedne prelijepe manifestacije *Likovna kolonija*. Fundus umjetničke zbirke, osim umjetničkih legata, popunjen je i umjetničkim predmetima s te likovne kolonije«, kaže Konjević i dodaje da se ove godine planira tiskanje monografije muzeja *Prvih 60 godina*.

S. D.

Naši gospodarstvenici (LXXXVII.)

Šafarikovi ne odustaju od svinjogojstva

»Prije dva tjedna otkupna cijena svinja je bila 200 dinara. Čuli smo da je ovog tjedna cijena pala na 170 dinara za tovljenike, a da je cijena krmača 130 dinara po kilogramu. Ne bismo zaradili ni ukoliko bismo prodali kukuruz po cijeni od 40 dinara po kilogramu, već računicu tražimo u proizvodnji hrane za tovljenike«, kaže Zorica Šafarik

Prije petnaestak godina obitelj Šafarik iz Sota, supružnici **Josip** i **Zorica**, uz ratarstvo su se odlučili baviti i stočarstvom. Počeli su s pet krmača, a ubrzo su taj broj podigli na dvadeset. Danas u svojim svinjcima uzgajaju 13 krmača, oko 100 nazimica, 60 tovljenika i 40 prasadi. Unatoč činjenici da se u Srbiji smanjuje ne samo stočni fond namijenjen tržištu već i rasplodno stado osnovnih vrsta stoke i da sve više malih poljoprivrednika smanjuje ili gase svoju proizvodnju zbog niske cijene žive vage stoke, ova obitelj navodi da neće odustati od stočarstva, pogotovo zato što na svojoj zemlji proizvode usjeve koje koriste za stočnu hranu.

Zaokružena proizvodnja

Na površini od 70 jutara Šafarikovi siju pšenicu, kukuruz, soju i na nešto manjoj površini suncokret. Suncokret nakon vršidbe uglavnom prodaju, soju i kukuruz koriste za uzgoj svinja, dok pšenicom truju za gnojiva i potrebna kemijska sredstva.

»U vrijeme kada smo se vjenčali 1996. godine ni moj muž ni ja nismo nigdje radili. Tada smo imali zemlje čiju smo površinu vremenom povećali te smo se ubrzo odlučili baviti stočarstvom. Rukovodili smo se time da je ulog za kupovinu svinja manji nego za kupovinu goveda i činjenicom da od jedne krmače u godini možemo dobiti 20 tovljenika. Tu smo vidjeli svoju računicu. Posao smo počeli s pet krmača i ubrzo proširili proizvodnju. Sada imamo zaokružen ciklus. Krmače ostavljamo zbog prasadi koju stavljamo u tov. Njihova trenutna cijena je 400 dinara po kilogramu, a za one preko 25 kilograma 350 dinara. Uglavnom težu prasad ne žele kupiti pa ih ostavljamo u tovu i hranimo«, kaže naša sugovornica.

Svinje uglavnom prodaju privatnoj mesnici u Šidu. Ranije su svinje prodavali u tvornicu u Bačincima, ali nisu bili zadovoljni uvjetima plaćanja s obzirom na to da su po nekoliko mjeseci čekali isplatu. Sada su zadovoljni otkupom i kupcem koji je korektan što se tiče isplate.

»Radimo ovaj posao jer smo godinama u njemu. Trenutno nema velikog računa, ali se nadamo da će biti

bolje. Prije dva tjedna otkupna cijena svinja je bila 200 dinara. Čuli smo da je ovog tjedna cijena pala na 170 dinara za tovljenike, a da je cijena krmača 130 dinara po kilogramu. Ne računamo ni da bismo zaradili ukoliko bismo prodali kukuruz po cijeni od 40 dinara po kilogramu, nego gledamo našu računicu u proizvodnji hrane za tovljenike. Tješimo se da smo tako nešto malo i zaradili. Račun nije veliki, osim što nakon prodaje svinja dobivamo veći iznos novca na hrpi, od koga živimo. Najlakše je prodati krmače po veoma niskoj cijeni. Smatram da kolika god da je cijena, treba raditi. Usklađujemo našu vrstu usjeva sa žitaricama koje koristimo za uzgoj svinja. Veća nam je isplativost da usjeve iskoristimo za proizvodnju hrane za svinje. Na taj način se nekako pokrijemo. Svinje uvijek možemo nekome prodati, dok pšenicu i druge poljoprivredne kulture mogu stajati u skladištu i u mlinu. Otkupna cijena kukuruza je izuzetno niska. U jesen ima

dosta vlage i ne možemo dobiti ni u pola cijene koliko bi trebalo biti plaćeno», kaže Zorica.

Vlastita ulaganja

U poslove je uključena cijela obitelj: supružnici i njihove kćeri **Valentina** i **Kristina** koje su se nakon završenog fakulteta vratile na selo.

»Ujutru nahranimo svinje i idemo u polje. Djeca su sada kod kuće, pa nam i one pomognu. Državne poticaje nismo koristili, osim pomoći od 1.000 dinara što nam država daje po tovljeniku i 4.000 dinara po hektaru zemlje. Mehani-zaciju i svinje smo kupili vlastitim sredstvima i kreditima. Nedavno smo od novca zarađenog prodajom svinja kupili traktor i cisternu. Cisterna nam je trebala jer je stara bila dotrajala i propuštala je, a traktor zbog učinkovitosti u radu budući da imamo dosta zemlje. To je bila naša posljednja investicija od prodaje svinja u vrijeme kada je njihova cijena bila od 120 do 130 dinara po kilogramu«, ističe Zorica i dodaje da imaju neophodne uvjete za rad, ali da su im zbog dotrajalosti objekta potrebne nove investicije.

»Objekt za svinje je izgrađen prije 15 godina i hranilice za svinje su već dotrajale. Prije dvije godine renovirali smo neke od njih. Međutim, trebali bismo kupiti nove, a samo jedna košta 40.000 dinara. Ono što nam je također potrebno su grijaće ploče za prasad zbog uštede električne energije. Imamo šest boksova za krmače i prasad. Trenutno imamo veliku potrošnju struje, jer u prasilištima koristimo grijalice. Prošlog mjeseca smo imali račun za struju 12.000 dinara. Grijaće ploče bi nam puno olakšale rad i smanjile potrošnju struje«, navodi Zorica.

Na kraju razgovora naša sugovornica kaže iako je stanje u stočarstvu neizvjesno, od svoje proizvodnje neće odustati te da će je nastojati održati i unaprijediti. Također se, kako kaže, nada da će država poduzeti neophodne mjere kojima bi se pomoglo stočarima i zaustavio trend gašenja farmi svinja.

S. D.

Plasman na zonsku smotru

STANIŠIĆ – KUDH *Bodrog* iz Monoštora i HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega nastupili su na Općinskoj smotri folkloru u Stanišiću te ostvarili plasman na zonsku smotru koja će biti održana 4. lipnja u Apatinu. *Kraljice Bodroga* nastupile su s pjesmom *Iz kamena*, a *Bodroški*

bečari s pjesmom *Crne oče* te sa zajedničkom koreografijom prikaza običaja kraja žetve *Kosim žito sa deset kosača*. Brežani su nastupili s pokladnim običajem *Naopaki svatovi*.

Nagrade za lutkare iz Zadra

NOVI SAD – Lutkarska prestava *Caffe Kraljevstvo* Kazališta lutaka *Zadar* sudjelovala je na Međunarodnom festivalu profesionalnih kazališta za djecu i mlade Novosadske pozorišne igre. Glumci-animatori iz ove predstave osvojili su nagrade: **Irena Bausović Tomljanović** dobit

la je nagradu za majstorstvo animacije, a **Dominik Karačić** nagradu *Budućnost glume*.

Kroz kombinaciju dramske glume i teatra predmeta, *Caffe Kraljevstvo* tematizira odnos roditelja i djeteta iz perspektive jedne Princeze

koja, unatoč roditeljskim željama, najviše od svega želi postati – konobarica. Festival Novosadske pozorišne igre održan je u sklopu programa »Novi Sad – Europska prijestolnica culture«.

Croart u Doroslovu

DOROSLOVO – U okviru suradnje sa župama Bačke biskupije, slikari *Croarta* iz Subotice i njihovi gosti iz Sombora i Crvenke održali su svoj radni dan (jednodnevnu koloniju) u ambijentu Biskupijskog svetišta Marija pomoćnica u Doroslovu na poziv domaćina vlč. **Árpáda Verebyja**. Ovo je drugo gostovanje *Croarta* u Doroslovu. Dio nastalih radova, među kojima su dominirale sakralne teme, slikari su darovali ovom svetištu.

Promocija knjige Azrini svjedoci

SUBOTICA – **Boris Leiner**, legendarni bubnjar *Azre*, *Vještica*, *Haustora* itd. objavio je knjigu *Azrini svjedoci* koja će biti predstavljena večeras (petak, 20. svibnja) u Gradskoj knjižnici u Subotici. Početak j u 19.30 sati. Radi se o jedinstvenoj knjizi koju su napisali isključivo fanovi *Azre* iz cijele regije. Te priče su napisali ljudi različitih profesija i godišta, iz gradova i provincija... Knjiga je hommage odatosti *Azrinih* obožavatelja, navodi se u najavi. Moderatori na promociji su: profesor bubnjeva i udaraljki **Goran Evetović** i pisac **Darko Kovačević**. Nakon Subotice, knjiga će biti predstavljena diljem Srbije (Novi Sad, Zrenjanin, Bečej, Kragujevac, Niš, Kruševac, Beograd i Apatin).

Uskrсни koncert u Novom Sadu

NOVI SAD – Mješoviti župni zbor Župe Imena Marijina iz Novog Sada te zborovođa i kantor ove župe **David Bertran** organiziraju u subotu, 21. svibnja, uskrсни koncert *Surrexit Dominus vere*, u crkvi Imena Marijina. Početak je u 20 sati, a ulaz je besplatan.

Seminar bunjevačkog stvaralaštva

TAVANKUT – Seminar bunjevačkog stvaralaštva, koji se organizira jedanaesti put, bit će održan od 12 do 16. srpnja u Tavankutu u organizaciji mjesnog HKPD-a *Marija Gubec*. Tema ovogodišnjeg seminara je »Dužijanca – žetvene svečanosti Bunjevaca«.

Seminar obuhvaća teme plesa, tamburaške tradicijske melodije, tradicijske instrumente Bunjevaca (gajde, frula) i tradicijske vještine – izrada predmeta od slame. Prijavljeni polaznici se opredjeljuju za jedno od ova četiri područja.

Više informacija o sekcijama, uvjetima, kao i o troškovima, zainteresirani mogu pronaći na Facebook stranici XI. seminar bunjevačkog stvaralaštva.

Novi bajmački župnik Bariša Matković, tužba protiv Đide

14. svibnja 1933. – *Obzor* piše da je pred inokosnim su-
cem **Borom Pavlovićem** održana u Subotici rasprava
protiv **Ljudevita Budanovića**, subotičkog biskupa. Tužio
ga je **Ignjat Pavlas**, starješina sokolske župe Svetožar
Miletić u Novom Sadu zato što je u subotičkim crkvama
pročitao okružnicu rimokatoličkog episkopata, koja je kri-
tizirala jugoslavensku sokolsku organizaciju za promidž-
bu nemorala među mladeži. Budanović nije prisustvovao
na raspravi. Osuđen je na deset dana zatvora i 10.000
dinara novčane globe, koja se u slučaju neutjerivosti pre-
tvara u 3 mjeseca zatvora.

15. svibnja 1885. – *Neven* piše da je u Bajmaku 27. trav-
nja svečano ustoličen novi bajmački župnik **Bariša Mat-
ković**. Mjesna crkva (sv. Petra i Pavla) bila je dupkom

Bajmak dne 27. travnja 1885.

DRAGI RODE!

Dok je najmlađa naraštaja u Bajmaku, dotle neće
izginiti uspomena 27. travnja ove godine. Ovaj bo dan je
svečano ustoličen nov bajmački župnik g. Bartol Matković.

U 10 sati, kad je crkva dubokom puna bila, pristu-
pi žrtveniku nov plovnik prađen od ešperuša subotičkog ok-
ružja: mnogih popova, koji prisustvovali ovoj svečanosti.
Najprije je pročitano od oltara imenovanje novog plovana
mađarski, naški i njemački. Zatim blagorodni gospodin Lazo
Mamužić gradonačelnik subotički, u ime grada Subotice kao
patrona prida ključeve crkvene ešperuše, koji ove sa knjigom
evanđeoskom uruči novom plovniku i toplo ga priporuči puku.

Sad velikom užnošću progovori svećenar najprije ma-
đarski, onda bunjevački napokon njemački toli ozbiljno i
čistveno, da su se mnogim oči zasakile od suza. Posli
ovog pivanja je sv. mise. Izlaski sa sv. mise, osviđenišmo
se, da je Bajmak ovaj dan u ozbilj posvetio, jer toliko se
puka sakupilo, da je jedva polak moglo stat u inače pros-
tiranu crkvu.

Posle crkvene svečanosti sakupi se lip vinac gos-
tina kod gostoljubive kuće plebanoda. Ne pritiravamo, kad
velimo, da je bilo 200 osoba bilo na objedu. Pod obje-
dom ni se samo vino izlivalo, nego potokom su tekli i toasti
(napitnice). Prvi je progovorio g. Lazo Mamužić ispijajući čašu
za kralja, za njim g. Matković za rimpapu, prečastni gospodin
Ivan Probojčević za stoternik-nadbiskupa kalasčko-batke
nadbiskupije, dalje pak neprikladno se pilo za zdravlje no-
vog plovana. Svakuju zdravicu poprati gruvanje mušara. Tri
bande je sviralo, tamburali, muzikali i trumbitali. Posle
podne, kakva je puna bila crkva, tako se napuni dvor ple-
banije. Toliko k'o to još nisam vidio igrat uz siten glas mile
tamburice, kao ovde.

puna. Gradonačelnik Subotice **Lazo Mamužić** u ime
grada Subotice kao patrona bajmačke crkve predao je
ključeve ešperušu (nadzorniku) subotičkog okružja **Iva-
nu Probojčeviću**, koji ih je s Evanđeljem u ruci uručio
novom župniku. Matković je govorio najprije mađarski,
onda hrvatski i na koncu njemački. Poslije crkvene sve-
čanosti kod župnikove kuće okupilo se blizu 200 osoba.

16. svibnja 1914. – *Neven* objavljuje oproštajno pismo
bereških Hrvata župniku u Baji **Ljudevitu Budanoviću**:
»Ti si sada u Baji, ali živiš među nama, tvoju rič još i da-
nas kao iz daljine čujemo i mnoga nam je još i dan danas
u živoj uspomeni i ostaće u srcima našima dok i jednog
Šokca ima u Beregu.«

17. svibnja 1939. – *Hrvatski dnevnik* piše da je Uprav-
ni odbor NK *Bačka* (Subotica) održao posebnu sjednicu
na kojoj je jednoglasno zaključeno da *Bačka* pristupi u
Hrvatsku sportsku slogu, koja okuplja sva hrvatska sport-
ska društva. »*Bačka* pristupa u tu organizaciju, jer kao
izrazito hrvatsko društvo i pripada tamo, a i radi toga što
vidi, da će Hrvatska sportska sloga omogućiti pravilan
razvoj i napredak, koji joj je konstantno onemogućavao
beogradski JNS preko svoje ekspoziture Segedinskoga
u SNP-u«, piše u nastavku.

18. svibnja 1933. – *Obzor* piše da je 17. svibnja ujutru (u
pola 8) subotički biskup **Ljudevit Budanović** otputovao
u Zagreb i da će sutradan (18. svibnja) s biskupskim zbo-
rom pod vodstvom hrvatskog metropolita **Antuna Baue-
ra** otputovati u Rim u audijenciju kod pape. Budanovića
će za vrijeme odsustva zamjenjivati **Blaško Rajić**.

19. svibnja 1944. – *Naše novine* pišu da je ministar unu-
tarnjih poslova Mađarske na osnovu prava o vrhovnom
nadzoru društava raspustio Hrvatsko kulturno društvo
Mirosljub u Somboru. Ovo je učinio zato što »društvo
svoje statute nije modificiralo u duhu državnih pravnih
propise te nije raspolagalo s društvenim pravilima koje
zahtijeva zakon«.

20. svibnja 1926. – *Neven* piše da je 17. svibnja pred
Okružnim sudom u Subotici vođena rasprava protiv pr-
vaka Hrvatske seljačke stranke **Josipa Vukovića Đide**
zbog članka, koji je izašao u *Nevenu* pod naslovom *Hrvat
na okup!*. Državno tužiteljstvo je na zahtjev subotičkog
gradonačelnika **Dragoslava Đorđevića** tužilo Đidu zato
što je u tom članku napisao između ostaloga i ovo: »Srbi
su sve i svašta, a Hrvati, Slovenci i ostali – građani su
drugoga reda«. Đidin branitelj **Mihovil Katanec** iznio je
pred sud niz dokaza »radi kojih se Hrvati grada Subotice
zbiha mogu opravdano osjećati građanima drugog reda«.
Tražio je da sud uvrsti ove dokaze u postupak. Međutim,
sud je ponuđene dokaze odbio i osudio Đidu na mjesec
dana zatvora i 1.000 dinara novčane kazne. Zbog toga je
Đido apelirao na Apelacijski sud u Novom Sadu.

ZKVH i udruge u »Noći muzeja«

Suvremeni pogledi na baštinu

Nakon dvogodišnje korona stanke, na »scenu« se vratila jedna od najposjećenijih kulturnih manifestacija – *Noć muzeja*. Održana je u subotu, 14. svibnja, u okviru nacionalne manifestacije *Muzeji za 10*, a u subotičkom programu *Noći*, kao i ranijih puta, sudjelovali su Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i pojedine hrvatske udruge.

U ZKVH-u je priređena izložba *150 godina Bunjevačkih i šokačkih novina i Vile* čija je autorica knjižničarska

savjetnica **Katarina Čeliković**. Objavljivanjem prvoga broja *Bunjevačkih i šokačkih novina* 1870. u Kalači, koje je uređivao naslovni biskup **Ivan Antunović**, započele su aktivnosti narodnog preporoda Hrvata u južnoj Ugarskoj. Izložba sadržava izvatke iz članaka objavljivanih u tim novinama, opis povijesnoga konteksta te djelovanja samoga Antunovića. Pitanja koja se tiču očuvanja jezika i nacionalnog identiteta Hrvata iz toga vremena aktualna su i danas. Ova izložba je već ranije prikazana u nekoliko mjesta u Srbiji i Hrvatskoj, a prati je i virtualna inačica koja se može pogledati na Youtube kanalu ZKVH-a. Također, posjetitelji su u ZKVH-u mogli pogledati i po sniženim cijenama kupiti publikacije iz naklade Zavoda.

Pješčani sat

U HKC-u *Bunjevačko kolo* priređen je zanimljiv program naslovljen *Pješčani sat* koji prikazuje životni ciklus – od rođenja do smrti. Program je otpočeo izložbom bunjevačke nošnje, fotografija i umjetničkih slika iz fundusa Centra, a posjetitelji su mogli pogledati i etno postav *Bunjevačke sobe*. Folklorci HKC-a su u više kraćih nastupa izvodili točke s lanjskog koncerta *Memento (Sjeti se) što se konceptijski uklopilo u temu večeri*. Također, u klubu (podrumski dio Centra) bila je postavljena instalacija *Što*

ostane iza jednog čovika koja prikazuje grobnicu na kojoj su poslagani predmeti (sat, lula, knjiga...) korišteni za života neke osobe.

»Programom *Pješčani sat* želi se prikazati životni ciklus, od rođenja do smrti. Tu su stare fotografije na kojoj su i djeca, folklor i nošnja mogu značiti mladalački polet,

a smrt smo prikazali instalacijom u podrumu. Svi mi u životu imamo lijepe i manje lijepe trenutke, no bitno je da za svog kratkog života uradimo nešto što će ostati«, kaže voditelj Folklornog odjela **Marin Jaramazović**.

Pletiva od slame

Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta organizirali su izložbu *Pletiva od slame* u spomenutoj Galeriji. Autorice izloženih eksponata su članice *Gupčeva* slamarskog odjela, a koordinator izložbe je **Ivica Dulić**.

Izložbom se želi istaknuti jedan od aspekata stvaralaštva u tehnici slame – onim čime slamarke »slikaju« svoje slike, a to su pletiva. Prikazane su pojedine vrste pletiva, a razlikuje se nekoliko vrsta: ravna pljosnata pletiva, debela pletiva (kod kojih je naglašena trodimenzionalnost) te spiralna pletiva.

»Većina njih je ispletano od pune slame, a u novije vrijeme pletu se i od rezane slame. Nazive pletiva najčešće imenuju same slamarke tako što ih opisuju, odnosno imenuju ih prema broju slamki od kojih se pletu te na osnovu samog krajnjeg izgleda pletiva. Spajanjem, kombiniranjem i razmještanjem ovih pletiva realiziraju se zamisli, grade motivi i stvaraju slike te predmeti od slame«, navodi se u pratećem tekstu.

U *Noći muzeja* sudjelovala je i HLU *Croart* čija se, ranije otvorena, skupna izložba članova mogla pogledati u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici.

Kada je u pitanju Subotica, posjetitelji su do ponoći mogli uživati u brojnim i raznovrsnim kulturnim sadržajima na čak 25 lokacija u gradu.

D. B. P.

Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo*

Premijera predstave *Salon mame Tereze*

Tragikomična igra *Salon mame Tereze ili Photo-ate-lje Phoenix* **Petka Vojnića Purčara** (1939. - 2017.) napisana je prije pedesetak godina i prvo-nagrađena na jugoslavenskom dramskom natječaju Zajednice profesionalnih kazališta Vojvodine i Društva hrvatskih književnika. Dramski tekst do sada nije postavljen na sceni, iako plijeni svojom punokrvnošću i aktualnošću.

Salon mame Tereze nova je predstava Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo* koja će imati svoju pretpremijeru u srijedu, 25. svibnja, a premijeru u nedjelju, 29. svibnja, u 19.30 sati. Predstavu je režirala **Nevena Mlinko**, dramske likove na sceni oživjet će: **Bernadica Ivanković**, **Vladan Grbić**, **Zoltan Sič**, **Darko Baštovanović**, **Katarina**

Ivanković Radaković, **Adri-jana Ivandekić**, **Marijana Prčić**, **Nenad Temunović**, **Ma-tiša Dulić**, **Katarina Ivković Ivandekić** i **Nevena Mlinko**. Scenografiju potpisuje **Kristi-jan Milanković**, kostimografkinja je **Milijana Nimčević**, glazbeni odabir radila je **Nela Skenderović**. Multimedijalne dijelove montirao je **Nemanja Temunović**, fotografije je napravila **Nela Skenderović**, a obradila ih **Katarina Ivković Ivandekić**.

Predstave će se odigrati u velikoj dvorani Centra, a ulaz će se naplaćivati 300 dinara. Mjesta je moguće rezervirati pozivom na broj 024/556-898 ili 064/659-06-35, radnim danima od 8 do 14 sati.

H. R.

Promocija knjige *Advokat* **Dražena Prčića**

Roman o Subotici između dva velika rata

UPastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici u uto-rak je održana promocija romana *Advokat* subotičkog pisca i novinara **Dražena Prčića**. Roman o Subotici između dva velika rata, kako glasi njegov podnaslov, opisuje prve 34 godine (1907. do 1941.) životne priče odvjetnika (advokata) **Lazara Prčića**; od njegovog rođenja i odrastanja na đurđinskom salašu, selidbe u grad u kojem će biti aktivan u subotičkom katoličkom orlu te diplomirati na Pravnom fakultetu i kasnijeg usavršavanja u prestižnom odvjetničkom uredu **Mirka Ivkovića Ivandekića**, te konačno do otvaranja svoja vlastita ureda. Usporedno sa životnom pričom glavnog junaka, knjiga donosi gotovo sve važnije događaje u Subotici u navedenom razdoblju.

»Događanja i povijesne činjenice u razvoju Subotice prepliću se kroz ovu priču donoseći mnogo zanimljivih situacija iz gradske povijesti. Sva imena i događaji su vjerno interpretirani, a čitatelji mogu pronaći mnoštvo i manje poznatih crtica iz prošlosti«, kaže autor. Dodaje i kako je promocija romana održana 17. svibnja, na dan kad je

1928. održana svečana akademija katoličkog orla u obližnjem Katoličkom krugu.

Ovo je sedamnaesta Prčićeva knjiga. U sklopu promocije nastupili su članovi zbora *Sveta Cecilija* pod ravnanjem s. **Mirjam Pandžić** a nazočne na književnoj večeri pozdravio je vlč. **Ivica Ivanković Radak**.

D. B. P.

Nova knjiga: Ivan Armanda, *Majka Anuncijata Kopunović (1887. – 1956.) : život i spisi prve vrhovne poglavarice hrvatske Družbe sestara Naše Gospe*, ZKVH

»Svakome koristiti – nikome škoditi«

Ivan Armanda iz Zagreba autor je najnovije, nedavno objavljene knjige u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata pod naslovom *Majka Anuncijata Kopunović (1887. – 1956.) : život i spisi prve vrhovne poglavarice hrvatske Družbe sestara Naše Gospe*. Knjiga je tiskana kao peta u Biblioteci *Prinosi za povijesna istraživanja*.

Recenzenti su dr. sc. **Eldina Lovaš** i dr. sc. **Daniel Pafta**, urednica je **Katarina Čeliković**, a likovna oprema djelo je **Darka Vukovića**. Kako autor u svojoj uvodnoj riječi piše, knjigu predaje u ruke čitatelja o 90. obljetnici utemeljenja hrvatske Družbe sestara Naše Gospe (1931. – 2021.) i 80. obljetnici preseljenja kuće matice iz Subotice u Zagreb (1941. – 2021.) te 65. obljetnici smrti (1956. – 2021.) i 135. obljetnici rođenja (1887. – 2022.) majke **Anuncijate Kopunović**.

Knjiga ima 176 stranica, podijeljena je na dva dijela: *Život majke Anuncijate Kopunović (1887. – 1956.)* i *Spisi majke Anuncijate Kopunović*, a sadrži još *Bibliografiju*, *Kratice*, *Izvore* i *Literaturu*.

Družba sestara Naše Gospe

Stručni suradnik Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Ivan Armanda niz godina posvećeno istražuje povijest redovničkih zajednica, a ova je knjiga imala zadatak predstaviti i vrijeme u kojem je nastajala hrvatska Družba sestara Naše Gospe. O tome autor piše u svojoj uvodnoj riječi:

»'Svakome koristiti – nikome škoditi' poruka je koju je Družbi sestara Naše Gospe, kao moto i program života i rada, u 16. stoljeću ostavio njezin začetnik, sv. **Petar Fourier**, kazavši i da svaka članica Družbe mora imati 'dušu djevice i srce majke'. Nadahnute ovim očinskim savjetima i naporima, članice Družbe stoljećima su, u raznim zemljama, služile Kristu u potrebnima, makar im društvo nije uvijek bilo skloni. Društvena i politička zbivanja, ratovi i sukobi snažno su utjecali na ovu redovničku zajednicu, dovodeći je i do ruba opstanka. Od prvotne Družbe odvajali su se i osamostaljivali novi ogranci, koji su se, proživljavajući uspone i padove, nanovo dijelili i tako su opet nastajale nove družbe, među njima i Kalačka družba siromašnih školskih sestara Naše Gospe. I na njezin razvoj utjecala su društvena i politička zbivanja, osobito poslije Prvoga svjetskog rata, što je 1931. rezultiralo odvajanjem bačkih samostana i uspostavom neovisne Družbe bačkih siromašnih sestara učiteljica od Naše Gospe (danas Družba sestara Naše Gospe)«.

Napuštanje Bačke

Kako Armanda dodaje, uz biskupa **Lajču Budanovića**, ključnu ulogu u osamostaljenju i razvoju te Družbe

odigrala je majka Anuncijata Kopunović, njezina prva vrhovna poglavarica:

»U prvom desetljeću uspjela je smiriti napetosti među sestrama, dati nov zamah odgojno-obrazovnom apostolatu i osnovati nekoliko novih filijala. No, mađarska okupacija Bačke na početku Drugoga svjetskoga rata promijenila je tijek Družbine povijesti. Kako bi očuvala svoju Družbu od pripajanja Kalačkoj družbi, majka Anuncijata je 1941., s malom četom sestara, napustila Bačku, ostavljajući za sobom sve što su sestre u tom kraju imale, i preselila je kuću maticu u Zagreb. Potom je u hrvatskim krajevima osnivala nove filijale kako bi omogućila sestrama da se uzdržavaju radom svojih ruku i da odgojno-obrazovnim apostolatom ispunjavaju jedan od temeljnih ciljeva svoje Družbe«.

Lik i djelo majke Anuncijate neodvojivi su od povijesti hrvatske Družbe sestara Naše Gospe. Stoga je priča o njezinu životu ujedno priča o nastanku i prvim desetljećima te Družbe.

U knjizi je, uz ostale fotografije, mjesto našlo i nekoliko vrlo rijetkih razglednica i fotografija u vlasništvu subotičkog kolekcionara **Petra Skenderovića**.

Tiskanje knjige pomogao je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

(ZKVH)

Susret mladih Subotičke biskupije

Ponovno okupljeni oko Krista

Bač je ponovno bio mjesto okupljanja mladih iz brojnih župa Subotičke biskupije. Susret, koji je održan 14. svibnja, organizirao je povjerenik za mlade i župnik u Baču vlč. dr. **Marinko Stantić** uz pomoć župljana, a sudjelovalo je više od 130 mladih iz Bača, Plavne, Vajske, Bođana, Selenče, Novog Sada, Subotice, Tavankuta, Đurđina, Monoštora... Geslo ovogodišnjeg susreta bilo je »Bog računa i na tebe«.

Nakon okupljanja mladi su imali predavanje na temu »Sinodalni hod mladih u Crkvi«, koje je održao župni vikar u Horgošu vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, koji je potaknuo mlade na zajedništvo, odgovornost i aktivno sudjelovanje u svojim župskim zajednicama.

»Kao sinodalna Crkva koja zajedno hodi, moramo prihvatiti odgovornost u suodlučivanju i kreiranju župnoga,

Kako je već godinama unazad ustaljeno, nakon predavanja uslijedio je rad po skupinama u kojima su mladi odgovarali na pitanja o angažmanu u svojim župnim zajednicama, te kako oni vide stanje u Crkvi.

Svečano euharistijsko slavlje, koje je slavljeno u podne, predvodio je vlč. Vojnić Mijatov u zajedništvu s domaćinom vlč. Marinkom Stantićem i svećenicima koji su došli skupa s mladima iz spomenutih mjesta. Domaćini su se postarali, te su organizirali i zajednički ručak za sve sudionike, a nakon toga je uslijedio obilazak povijesne tvrđave u Baču. Slijedile su prikladne radionice, a susret je završio izvedbom biblijskih ulomaka koje su priredili s animatorima.

Zanimljiv je podatak da je prvi susret mladih u Baču organiziran još 1985. godine i da ga je pokrenuo nekadašnji župnik u Baču, a sada katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**. Uz nekoliko prekida, svih ovih godina ovaj susret se održao, a njega su uvijek, a tako je bilo i sad, posjećivali krizmanici, srednjoškolci, studenti i mladi radnici.

Ž. V.

a onda i biskupijskog pastoralna. Crkvi je danas potreban mladalački entuzijazam i odvažnost kako bi mogla odgovoriti na nove pastoralne izazove. Kao mladi ljudi moramo oslušivati poticaje Duha Svetoga, biti otvoreni jedni za druge i doprijeti do onih rubnih mladih vjernika kod kojih Božja riječ nije odjeknula«, rekao je među ostalim predavač vlč. Vojnić Mijatov.

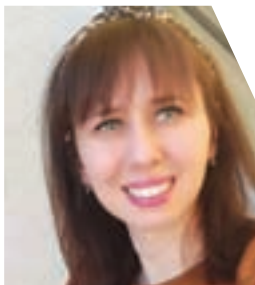
Posjet Caritasa Bolzano- Bressanone Srijemskoj biskupiji

U razdoblju od 9. do 12. svibnja delegacija Caritasa *Bozen-Brixen, Bolzano-Bressanone* na čelu sa **Sandrom D'Onofrio** posjetila je Caritas Srijemske biskupije. Caritas *Bolzano* već dugi niz godina implementira razne projekte na prostoru Srijemske biskupije, koji se odnose na financiranje urgentnih i razvojnih projekata koji se implementiraju više ili manje kroz niz poslijeratnih godina. Također, svoj rad su usmjeravali prema mladima, starijima, a kroz mikro kredite pomagali su ratare i zanatlije.

Budući da je Srijem dobio biskupa koadjutora msgr. **Fabijana Svalinu** željeli su ga posjetiti i iskazati svoju spremnost za daljnju suradnju. U razgovoru s biskupom sudjelovali su suradnici koordinatorice Caritasa *Bolzano* za međunarodnu suradnju Sandre D'Onofrio, te sa strane Caritasa Srijemske biskupije preč. **Jozo Duspara** i koordinator **Petar Dujić**. Tijekom posjeta Srijemskoj biskupiji posjetili su pojedine župe, obitelji – korisnike Caritasove pomoći. Obišli su Hrtkovce, Šid, Novi Slankamen, Golubince i Maradik.

Kroz dvadeset godina prisutnosti Caritasa *Bolzano* u Srijemu su ostvareni mnogi projekti, među njima su i tri nogometna igrališta, te u više župa oprema za mlade u vidu narodnih nošnji i glazbenih instrumenata, a najavljen je i daljnja suradnja.

P. D.

Čuvari Kristove riječi

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Divimo se apostolima i prvim kršćanima čitajući svetopisamske tekstove kroz uskršno vrijeme. Bližimo se i svetkovini Duhova u isto vrijeme. Snaga prvih kršćana, koja kod nas izaziva divljenje, dolazi upravo iz suradnje s Duhom Svetim. Apostoli su željeli ispuniti nalog koji im je Isus dao, ali nisu znali kako. Duh Sveti je u njima našao suradnike, koji žele služiti Kristu i zato je po njima činio čuda. Ovonedjeljno evanđelje nas pita želimo li i mi ispuniti Kristov nalog, želimo li čuvati njegovu riječ. Moramo znati da nema srednjeg puta između čuvanja Kristove riječi i odbacivanja. Kršćanska mlakost je neprihvatljiva. Zato nas Isus neumorno poziva da čuvamo njegovu riječ i ostanemo njegovi učenici.

Poznavati kršćanski nauk

Ovonedjeljno evanđelje započinje Isusovim riječima: »Ako me tko ljubi, čuvat će moju riječ pa će i Otac moj ljubiti njega i k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti« (Iv 14,23). Ljubiti Krista i čuvati njegovu riječ međusobno je povezano, jedno se nadovezuje na drugo. Dok je Isus hodio zemljom, ljudi su išli za njim, slušali što on govori i prema njegovim riječima mijenjali svoj život. Danas nam je Kristova riječ zapisana u Svetom pismu, a Crkva je u različitim dokumentima tumači i tako nam pomaže da je lakše shvatimo u modernim životnim prilikama. Onaj tko želi čuvati Kristovu riječ mora poznavati kršćanski nauk, mora se interesirati za ono što nas Crkva uči na temelju Evanđelja. Nije kršćanin onaj koji zadovoljava određenu vjersku formu nego onaj koji živi i govori kršćanski, a da bi to mogao, mora poznavati kršćanski nauk. Društvena zbivanja donose stalno nove izazove, koji pokreću rasprave, a mi kao kršćani moramo znati zauzeti ispravan stav, ponekad je potrebno poučiti lju-

de oko nas o tome kako nas vjera uči da treba postupati. Međutim, ni sami često ne znamo što učiniti ili reći. Zato vjernik treba biti u stalnom kontaktu s Crkvom, jer kad se odvoji od zajednice, prekida tu nit koja ga drži vjernički živim. Kršćaninom se može zvati svatko, ali on, ako je taj za kojega se predstavlja, mora biti prepoznatljiv u načinu svoga života u svim njegovim sferama.

Suradnja s Duhom Svetim

Svako vrijeme u povijesti ima neke nove izazove i nosi neke teškoće za one koji vjeruju. Zato imamo Duha Svetoga da u suradnji s njim možemo razlučivati što je ispravno, a što ne. Ona nam daje mudrosti i snage da javno možemo nastupiti kršćanski, bez ustručavanja, ne bojeći se zauzeti se za Kristovu riječ. Isus nam obećava svoju prisutnost ako čuvamo njegovu riječ. Ta prisutnost ne znači da će nas poštediti patnje na ovome svijetu; ona znači snagu u patnjama, jer prepoznajemo njihov smisao, koji nije na ovome svijetu.

Isus također kaže: »Tko mene ne ljubi, riječi mojih ne čuva« (Iv 14,24). Kod Isusa ne može malo ovako, a malo onako. Selektivno pristupanje njegovoj riječi znači i odbacivanje njega samog. Kad se netko ljubi, ljubi se cijelim srcem. Tako se i Krista treba ljubiti, a to pokazati načinom svoga života. U svijetu je mnogo »mlakih« kršćana, koji iz Kristova nauka biraju što će živjeti, nekad iz obzira prema svijetu, a nekad zbog komfora vlastitog življenja. Nemojmo se pribrojiti takvima, jer to je odbacivanje Krista. Suradujmo s Duhom Svetim da možemo biti čuvari Kristove riječi, navjestitelji Evanđelja, oni koji žive za vječnost, a ne za prolazne blagodati. To je jedini način da Kristu uzvratimo djelić ljubavi kojom on nas ljubi.

Eva Pavičić, najstarija Kukujevčanka

Neki davni, lijepi dani

»Žene su se oblačile u nošnju i prije mise su šetale kroz selo. Mlađe žene koje su bile gazdarice, iz imućnijih obitelji, stavljale su dukate oko vrata. Svake su nedjelje nosile drugo ruho sašiveno od brokata, kadife, a zimi od baršuna«, prisjeća se baka Eva Pavičić, najstarija Kukujevčanka

Kukujevačka nošnja

Eva Pavičić najstarija je Kukujevčanka. Ima 82 godine i jedna je od rijetkih koja je poslije rata 90-ih ostala sa suprugom, sada pokojnim **Milanom**, živjeti u svom selu. Osim nje danas je u Kukujevcima ostalo samo još nekoliko hrvatskih obitelji: **Gajdašić, Kotlas, Litrić i Doskoč**.

»Rođena sam u Gibarcu, ali dok sam bila dijete moja obitelj se preselila u Kukujevce. Tu sam išla u osnovnu školu, provela djetinjstvo i udala se s nepunih 18 godina za mog Milana u Žarkovcu, mjestu kraj Rume. Međutim, poslije samo četiri godine odlučili smo se preseliti u Kukujevce. Tu smo kupili kuću i ostali tu živjeti«, priča baka Eva te dodaje kako djetinjstvo i djevojaštvo pamti kao lijepe i vesele dane.

Eva Pavičić

Bilo je to vrijeme kada se u selu održavala igranka, u seoskoj dvorani, naravno uz tamburaše.

Većina mještana Kukujevaca bavila se poljoprivredom, a samo manji broj je radio u tvornicama. Ona sama bila je vezana za kuću i poslove u kući, oko kuće i na njivi. A kada se završe svi poslovi, ljudi su se okupljali, družili.

Za crkvu kadifa i baršun

Nekada je crkva Presvetog Trojstva u Kukujevcima bila puna, a nedjeljnih misa bilo je nekoliko.

»Nedjeljom su se održavale tri mise: rana, velika misa i večernja, a u crkvi je uvijek bilo puno ljudi. Žene su se oblačile u nošnju i prije mise šetale kroz selo. Mlađe žene

 Eva Pavičić prva s desne strane maškare

koje su bile gazdarice, iz imućnijih obitelji, stavljale su dukate oko vrata. Svake su nedjelje nosile drugo ruho šivano od brokata, kadife, a zimi od baršuna. Na glavu su stavljale zlatare i asparagus. U crkvi nije bilo klupa. S lijeve strane su stajale žene, a s desne muškarci. Ispred oltara je bila drvena ograda s klupom za klečanje i svatko je sa sobom nosio pletene obojčice, šarene tkanice na kojima su župljani klečali na misi«, prisjeća se baka Eva.

Maškare su bile specifičan običaj na kojem su se svi Kukujevcani veselili, a počinjalo se pred poklade.

»Počeli smo slaviti na Vrtičevu srijedu. Nastavili smo na Crvljivi četvrtak, zatim na Mišji petak, na Zaklopitu subotu i Otklopitu nedjelju. Srijedom se nije prelo. Kćeri i zetovi bi išli kroz selo i odlazili kod ženine majke na ručak. Navečer se organizirala igranka u seoskoj dvorani. Muškarci su se oblačili u žensko ruho ili su oblačili druge maske. Plašili su djevojke i zasmijavili. Neki su oblačili nošnje i odlazili u njima susjedna sela«, priča sa sjetom baka Eva.

Kukujevcani su se izdvajali od ostalih okolnih mjesta i po specifičnoj nošnji i ogavljanja.

»Kukujevačka nošnja se sastojala od skuta s vezom i čipkom. Nosile smo crvene plisirane suknje i plave ili bijele svilene kecelje ('prege'), ovisno kakva je suknja bila. Nosile smo rišeljani oplećak, a na glavi smo nosile 'kube' (ogavlja). Kosu smo 'brenovali' uz pomoć 'brenajlza'. On se sastojao od pleha i šipki i sličilo je škarama. 'Brenajlzu' smo stavljale u peć da se zagrije i onda stavimo tako toplo na kosu i pravimo frizure. Na glavu smo stavljale kubu, zlataru (urađenu u zlatovezu) ili običnu 'kubu' u raznim bojama, ovisno tko je kakvu imao. Nošnje su se oblačile prilikom svečanih događaja u selu.«

Dogodilo se zlo, ali ostali smo

U ovom razgovoru neizbježna tema bila su i događanja 90-ih. Većina mještana zbog prijetnji i pritisaka odselila se u Hrvatsku, ali je ona suprugom ostati živjeti u Kukujevcima.

»Dogodilo nam se veliko zlo, ali smo mislili: stariji smo, nemamo djece i kamo da idemo? Odlučili smo ostati u selu. Puno mi nedostaju moji susjedi i ljudi koji su živjeli ovdje, s kojima sam život proživjela. Sada nikuda ne idem osim u crkvu, ako mi zdravlje dopušta«, kaže naša sugovornica, navodeći da joj je drago što je počela adaptacija crkve u Kukujevcima, koja je godinama bila ruinirana.

Iz njenog dvorišta baka Eva može vidjeti toranj crkve i novopostavljeni zlatni križ. Često sjedi u dvorištu i gleda u njega, moleći se za svoje zdravlje i zdravlje svojih bližnjih. Često se prisjeća sretnih vremena koje je provela sa svojim župljanima. Još uvijek s veseljem proslavlja velike vjerske blagdane, a na Presveto Trojstvo pravi kolače i odnosi u crkvu gdje sa župnikom i drugim župljanima dočekuje goste iz susjednih mjesta i Kukujevcane, one koji danas žive u Hrvatskoj i koji rado dolaze posjetiti svoju crkvu u nadi da će u bliskoj budućnosti zasjati u novom sjaju.

S. D.

 Reduše iz Kukujevaca

Prikaz starih razglednica

godine, a upravo za tu godinu vezan je nesvakidašnji događaj. U Suboticu je 5. rujna stigla razglednica iz Beča, okačena za balon, a nađena je na jednoj od njiva u blizini grada. Nosila je datum 4. rujna 1899. godine, s pozivom nalazaču o priključivanju »igri međusobnog razumijevanja i druženja«. Izvor ove priče o neobičnom događaju nije naveden, ali svakako predstavlja jedan od odgovora na učestala pitanja mladih »kako su ljudi živjeli i komunicirali bez mobitela«.

Subotička društvena organizacija *Monografija* objavila je 1989. godine publikaciju pod nazivom *Odnekud se znamo, zar ne?*, u kojoj je uz kratku povijest grada prikazana serija razglednica o Subotici i Paliću u prošlosti. Autor tekstova je bio **Bela Duranci**, povjesničar umjetnosti, kroničar i pisac, a izbor razglednica napravljen je iz sadržajnih i bogatih albuma poznatog kolekcionara **Szabolcsa Prokesa**, nasljednika čuvene Prokeš palače na uglu Korzoa i Ulice Đure Đakovića, koja je kao značajna građevina iz povijesti nastanka grada našla svoje mjesto i na brojnim razglednicama u ovoj i drugim zbirkama starih dokumenata.

Prema Durancijevim podacima, prve razglednice subotičkih prizora tiskao je knjižar **Hermann Mór** 1899.

»Prve očuvane razglednice grada komponovane su od motiva crtanih rukom«, otkriva Duranci još jedan od zanimljivih podataka. Iz obilja starih prizora izdvajamo detalje dvije razglednice s prikazom prostora (parka) Gradske kuće, ali one što je postojala do 1907. godine, kada je srušena radi podizanja velelepog objekta kojem danas svjedočimo u centru Subotice. U ta vremena pokraj Gradske kuće nalazila se gimnazija (ka današnjoj Strossmayerovoj ulici). U oči upada još jedan vrlo zanimljiv detalj na razglednicama, koji bi suvremenike mogao zbuniti: na crkvi sv. Mihovila postoji samo jedan toranj. Naime, drugi zvonik napravljen je u obnovi ove crkve 1907./08. godine, što je ujedno i potvrda o nastanku prikazanih razglednica prije spomenutog događaja.

Gimnazija

Mjesec svibanj je vrijeme kada se svečano obilježavaju i proslavljaju okrugle obljetnice mature. Nakon položenog »ispita zrelosti« na tabloima je uvijek stajao i podsjetnik na prvi generacijski sastanak, najčešće nakon pet godina, a potom su se redale »podsjećajuće brojke« od jedne, dvije pa sve do pet ili čak šest dekada od datuma koji niti jedan srednjoškolac nikada ne može zaboraviti. A maturant gimnazije, osobito one subotičke, pogotovo. Ova priča je svojevrsni spomen na sve subotičke gimnazijalce, a mala šetnja kroz povijest ove razine srednješkolskog obrazovanja na sjeveru Bačke i izgradnju impresivne građevine pokušaj sprječavanja prijetjećeg zaborava.

Povijest gimnazijske naobrazbe u Subotici započinje još u doba kraljice **Marije Terezije**, preciznije 1743. go-

dine kada je grad dobio status tzv. trgovišta. Novi status je otvarao mogućnost širenja određenih građanskih sloboda, a samim time i mogućnost razvijanja nužnog prosvjetnog djelovanja. Gradski magistrat se obratio Franjevačkom provincijalu kako bi poslao učenu osobu koja bi podučavala latinski jezik i 1747. godine je u Suboticu došao **Toma Porubski**. Ova godina se uzima za svojevrsni prapočetak rada prve gimnazijske ustanove na ovim prostorima, ali njena službena inauguracija se dogodila tek 1795. godine i formiranjem tri gramatička i dva humanistička odjela (dokumentirano žigom *Sigil. Gimnasii M. Theresiopolitani 1795*). Osam godina kasnije (1803.) dodan je još jedan gramatički odjel i sve do 1845. godine Gimnazija obavlja svoju prosvjetnu djelatnost na službenom latinskom jeziku, da bi iste godine državnim zakonom uveden mađarski kao nastavni jezik. Sve do 1860. godine svi predavači, nastavnici i profesori su bili

iz franjevačkog duhovnog reda, a onda se prosvjetnom kadru počinju priključivati i obrzovane svjetovne osobe. Razvijanjem i širenjem broja učenika, koji su nastavu pohađali sve do 1861. godine u prostorijama Franjevačkog samostana, a potom u neadekvatnim gradskim zgradama (stara gimnazija je izgrađena 1818.) i prostorima, grad odlukom Senata odlučuje izgraditi 1895. godine novu gimnazijsku zgradu u kojoj se ona i danas nalazi.

Impresivna građevina počela se, prema projektnim nacrtima i planovima **Ferencza Reichla**, zidati koncem 19. stoljeća i relativno brzo, poput svih ostalih znamenitih subotičkih zdanja, bila je završena i predana na društvenu uporabu.

»(...) Objekat je izgrađen u duhu poznog baroka kao dvospratan i lociran na uglu ulica Petefi Šandora i Tivalda Felegija. Na uličnim fasadama dekorativna plastika je skoncentrisana oko otvora u vidu floralnih i geometrijskih motiva po etažama, kao i na dijagonalno zakošenom pročeonom rizalitu, koja se multiplicira i po bočnim krilima građevine. Prizemni pojas celog objekta je rustično obrađen, a vertikalizam pročeonog dela naglašavaju dva masivna korintska stuba. Sam pročeonni korpus je izdignut i zasveden kupolom koja je pokrivena limenim pločicama, a na samom njenom vrhu izvedene su dve sedeće figure koje pridržavaju globus u sredini. Vrlo reprezentativno je urađen i glavni ulazni portal iznad kojeg je vajarski rešena figura nagog mladića u prirodnoj veličini u stojećem stavu. Prozori su postavljeni u ritmičkom nizu, pravougaoni su u prizemlju i na prvom spratu, a na drugom spratu su sa segmentnim lukom. Na kraju oba krila ovog razuđenog objekta su bočne dekorativne kapije od kovanog gvožđa sa dekorativnim floralnim motivima«... (ovaj opisni tekst o zgradi Gimnazije preuzet je s *Wikipedije*, autor nepoznat).

Nastava je u novoizgrađenoj impozantnoj zgradi započela u školskoj 1899./1900. godini, a odvija se, uz kraće objektivne prijekide, i danas. Naime, tijekom ratnih godina Prvoga svjetskoga rata gimnazijska zgrada je pretvorena u bolnicu Austro-Ugarske vojske (nastava je prebačena u zgradu tadašnje Građanske škole). Slična situacija dogodila se i koncem Drugoga svjetskog rata, kada su također bolesnici i ranjenici bivali smješteni pod gimnazijskim krovom. Od tada, pa sve do ove 2022. godine i skorašnjeg završetka još jedne školske gimnazijske godine, nastava se odvija bez prekida. Na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku, a proslavu prve dekade nastave na svom materinjem jeziku proslavile su već dvije generacije hrvatskih odjela.

D. P.

Učenici OŠ *Ivan Milutinović* u Bakru

Iskustvo za 5+

Učenici OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice, skupa s učiteljicom **Sanjom Dulić** i razrednicom **Jelenom Vidaković Mukić**, boravili su u Bakru (Hrvatska), zahvaljujući projektu *Erasmus + K2* pod nazivom »Povratak korijenima«.

Na susret s učenicima (domaćinima) iz Bakra, te vršnjacima iz Italije i Austrije ovoga puta išlo je 10 učenika cjelovite nastave na hrvatskom jeziku. Bio je to susret gradišćanskih, moliških i bunjevačkih Hrvata.

Prvi susret s partnerima

»Na ostvarivanju ovoga projekta počeli smo raditi prije dvije godine, ali zbog korone smo bili spriječeni krenuti u konkretnu realizaciju, te će iz tih razloga projekt trajati tri godine. Zahvaljujući internetu, s našim partnerima smo bili u kontaktu i skupa smo izrađivali razlikovni rječnik s dječjim ilustracijama, koji će biti naknadno i tiskan. Odabrali smo 50 riječi, a svatko je od njih napisao kako se na njihovom narječju govori ista riječ. Uz to radimo i na našoj tradicijskoj kuharici, koja će se također tiskati, a recepte smo sakupljali zahvaljujući našim majkama i bakama«, priča Sanja Dulić, koja je i pokrenula ovaj projekt.

Učenici su u Bakru bili od 9. do 13. svibnja, a s njima je išla i njihova razrednica Vidaković Mukić.

»Ovo je bilo naše prvo veće putovanje koje ćemo svi još dugo pamtit. Domaćini su nas divno dočekali, oduševljeni smo svim što smo vidjeli, a pred nama je uzvratni posjet koji je planiran za listopad«, kaže razrednica i dodaje: »Sve je bilo izvrsno, a najdraže mi je to što su se učenici sprijatelili s vršnjacima, što je i cilj ovoga projekta.«

Po riječima učiteljice Sanje Dulić, znali su da ih čekaju aktivnosti koje su u okviru projekta već započeli, ali su ih domaćini iznenadili novim aktivnostima i veličanstvenim dočekom. Zahvaljujući financijama koje im je omogućio

ovaj projekt Subotičani su odsjeli u hotelu s 4 zvjezdice *Marina* u Selcu, za kojeg su djeca imala samo riječi hvale.

Od radionica do uživanja

Tijekom boravka u Bakru, djeca su imala zanimljive radionice i brojne aktivnosti, a skupa su izrađivali razlikovni rječnik i isprobavali tradicijska jela. Uz to, obišli su brojne znamenitosti i kako su rekli, puno toga vidjeli i naučili. Ono što su također naglasili jest da su se s razrednicom kupali u moru. Na pitanje nije li bilo hladno rekli su: »Jeste, ali je bilo odlično«.

»Bili smo smješteni u Selcu, a iz škole smo išli mi, nas osam iz šestog razreda i dvoje učenika iz petog razreda. Posjetili smo njihovu osnovnu i srednju školu, radili smo brojne radionice, a stručni vodič nas je vodio u obilazak Bakra, Rijeke, Njivica i otoka Krka«, pojašnjava **Magdalena Suknović**, a **Borna Dulić** se nadovezuje: »Bilo je zanimljivo na radionicama, tijekom kojih smo se upoznali s njihovom tradicijom. Imali smo glazbene radionice, učili smo o hrvatskom narječju – čakavskom govoru, što mi je bilo baš interesantno, mada ga je teško naučiti. Imali smo i likovne radionice, a zabavljali smo se i s vršnjacima. S učenicima iz Italije smo se više sporazumijevali na engleskom jeziku, jer oni slabije govore hrvatski, dok učenici iz Austrije govore malo bolje hrvatski«.

»Put je bio dulji nego što sam očekivao, ali smo se usput družili i zabavljali. Hotel je bio odličan, a imao je i bazen u kom smo se kupali svakoga dana, tako da nam je bilo odlično«, priča **Pavao Piuković**, a **Iva Bačlija** pojašnjava:

va: »Imali smo radionice na kojima smo učili glagoljična slova, koja sam već ranije upoznala. Inače, glagoljica je staro hrvatsko pismo kojim su se ljudi nekada koristili«, pojasnila nam je Iva i dodala da su od gline i izrađivali glagoljična slova.

Luka Kujundžić nam je rekao da je njemu bilo odlično iskustvo kupanje u moru u svibnju, te da je upoznao vršnjake iz sve tri države i da su po povratku već stupili s njima u kontakt preko društvenih mreža.

»Prvoga dana smo bili umorni, ali sve ostalo je bilo jako lijepo. Upoznali smo vršnjake, domaćine, imali razne zabave i druženja, a nekako smo se više sprijateljili s Talijanima jer smo bili u istom smještaju. Uživali smo ovih dana, a i mi smo se kao razred zbližili«, kaže **Lucija Vuković**.

Kako su nam ispričali, probali su i njihova tradicijska jela – kolač (đevrek od slatkog tijesta) bakarski baškot (danas kolač, a nekad pomorski kruh) i izvrsnu bakaršku tortu.

Andrija Ivanković nam je pojasnio da su hrana i priroda također bili izvrsni, a njega je osobito dojmila kula na Trsatskoj tvrđavi.

Svi su se složili oko istog – da je ovo bilo najbolje jezično usavršavanje, jer su tijekom svih pet dana govorili, ali i slušali hrvatski.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Vanja Tubić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Moša Pijade*, Bereg – 1. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: vožnja biciklom

VOLIM: životinje – mačke i pse

NE VOLIM: kišu i grmljavinu

U SLOBODNO VRIJEME: šetam s prijateljicama

NAJ PREDMET: likovni i tjelesni odgoj

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: frizerka i šminkerica

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obroč *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00

»Tijekom ove godine smo završavali taj postupak, tako što smo postavili određeni urbani mobilijar, prije svega klupe i kante. U narednom periodu će se urbani mobilijar postaviti i na groblja u Ludošu, Kraljevom Brigu, Mišićevu, Tavankutu i u dijelu Senčanskog groblja. U tijeku je projekt postavljanja video nadzora na grobljima u Bajmaku i Mišićevu, koji ima za cilj podizanje pogrebne djelatnosti na jedan viši nivo«, dodade Prčić.

**Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji
VAŽI DO 23. 5. 2022.**

- Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
- Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

O prezimenima bačkih Hrvata (III.)

Piše: Vladimir Nimčević

Babić i Bešlić

Jedno od rasprostranjenijih prezimena u bačkih Hrvata jest **Babić**. Zabilježeno je poglavito u Somboru i Subotici, te u okolici tih gradova. Jedan od često navođenih nositelja ovoga prezimena, **Franjo Babić**, promaknut je 1716. sa suprugom **Elizabetom Csákány** i svojom djecom u rang plemstva. Međutim, ova obitelj podrijetlom je iz Varaždinske županije i njene veze sa subotičkim, somborskim i općenito bačkim Babićima teško je ustvrditi.

S druge strane, iz niza poznatih Babića povijesno je značajan bajmački ogranak, koji je potekao od **Martina Babića** i **Janje Milkovića**, najvjerojatnije doseljenika iz Sombora. Imali su sina **Grgu** (r. 1797.), koji je s **Marijom Margetić** imao sina **Matiju** (r. 1820.). Matija je opet sa **Stanom Kujundžić** imao sina **Matiju Mlađeg** (r. 1843.). Matija Mlađi je s **Ružom Piuković** imao sinove **Stipana** (r. 1871.) i **Albu** (1885.). Stipan je s **Dominikom Alagom** imao sina **Nikolu Babića**, koji je bio predsjednik bajmačkog ogranka Hrvatske seljačke stranke i Seljačke sloge **Nikole Babića** (1900. – 1971.). Albe pak je djed **Nikole Babića**, jednog od osnivača HKUD-a *Bunjevačko kolo* i prvog predsjednika Bunjevačkog nacionalnog vijeća.

Nikola Babić (1900. – 1971.)

Jedna od najmarkantnijih ličnosti HSS-a i seljačkog pokreta u okolici Subotice svakako je Nikola Babić. Nažalost, specifične okolnosti učinile su da je uspomena na njega izbljedila, ali ne i u potpunosti iščeznula. Niz novinskih napisa i sačuvane građe, kako iz privatnih zbirki tako i iz arhiva svjedoči o njegovoj povijesnoj težini i pruža osnov za pisanje njegovog životopisa, doista jedinstvenog u povijesti HSS-a općenito. Bio je osnivač i prvi potpredsjednik bajmačke organizacije HSS-a (osnovane na Materice 1926.), čiji prvi upravni odbor su pored njega činili predsjednik **Rude Rijecki**, tajnik i blagajnik **Marko Anišić**, vijećnici **Grgo Vuković**, **Marko Kujundžić**, **Marko Dulić**, **Joso Patarčić**, **Pajo Kujundžić**, **Lazo Zvekan** i **Joso Lebović**.

Nakon uvođenja Šestosiječanjske diktature sve hrvatske političke stranke i organizacije su dokinute. Umjesto njih, organizirana su društva jugoslavenskog predznaka i karaktera. Tako je u Bajmaku koncem travnja 1933. osnovana Jugoslavenska čitaonica, na čijem čelu se nalazio mladi Nikola Babić. Međutim, već iduće godine **Aleksandar I. Karađorđević** pao je kao žrtva atentata u Marseilleu. Posljedično, popustile su stegne, naročito uoči svibanjskih izbora 1935., na kojima su bivši predstavnici HSS-a i Samostalne demokratske stranke (Srbi iz Hrvatske) nastupali zajedno. Negdje u to vrijeme i Nikola Babić se reaktivirao u političkom životu, ponovno kao gorljivi član

HSS-a. Osnovao je bajmačku organizaciju Seljačka sloge, koja je bila stup i društvenog i političkog života bajmačkih Hrvata, ali i Mađara i Nijemaca pristaša HSS-a. Upravo je sprega Nijemaca, Mađara i Hrvata, kojoj je kumovao upravo Nikola Babić, bila uzrokom što je HSS na općinskim izborima u sjevernoj i zapadnoj Bačkoj lipnja 1940. odnijela pobjedu nad režimskom Jugoslavenskom radikalnom zajednicom. Dalju demokratizaciju prilika u Subotici i Somboru spriječio je samo pad Jugoslavije 1941. Zbog ulaska mađarske vojske u Bačku, Babić je bio primoran na ostavku u korist okupatorske uprave.

Bešlić

Bešlići se javljaju u maticama franjevačkog samostana u Somboru. Koncem 18. stoljeća jedan njihov ogranak nastanio se u Bajmak. **Stipan Bešlić** i **Ruža Kečenović** imali su sina **Luku Bešlića** (r. 1818.), koji je u braku s **Marijom Horváth** dobio sina **Tadiju** (1848. – 1940.), koji je bio bajmački seoski sudac i jedna od manje poznatih figura hrvatskog preporoda u Subotici i okolici 1880-ih. Tadija

 Pismo Lazara Bešlića Aleksandru Rajčiću s motivom Bajmaka

je s **Marijom Mandić** (um. 1913.) imao sinove **Antuna** (r. 1877.) i **Lazara** (r. 1886.). Lazar je s **Karolinom Deák** imao kćerku **Anu**, koja se proslavila kao kiparica. Antun je pak oženio **Sonju Broz**, kćerku veletrgovca **Janka Broza** iz Zagorja (Klanjec).

Tadija se istaknuo kao dobrotvor predratnih kulturnih npora bačkih Hrvata. Bio je pretplaćen na osječke hrvatske listove. U vrijeme mađarske ere gorljivo je branio pravo bajmačkih Hrvata na nastavu na materinskom jeziku u seoskoj školi. Međutim, pod pritiskom radikalskog režima 1920-ih godina udaljio se od kulturno-društvene matrice Hrvata u Subotici. Lazar je preuzeo obiteljsko imanje kod Alekse Šantića (Baba pusta). Antun je bio činovnik Hrvatske štedionice u Subotici. Iselio je 1926. u Zagreb. Bio je predsjednik hrvatske Državne kovnice 1944.

Kolo prije kraja 1. HNL

Dinamo je novi (stari) prvak

Sigurnom pobjedom protiv *Šibenika* na Šubićevcu (2:0) nogometaši *Dinamo* osvojili su 23. naslov prvaka Hrvatske, a susret protiv *Hajduka* u posljednjem prvenstvenom kolu bit će samo formalnog karaktera. *Modri* će na svom Maksimiru dočekati *bile* s nedostižna četiri boda prednosti, pa rezultat najvećeg hrvatskog derbija niti na koji način neće moći utjecati na konačan poredak na tablici.

ZASLUŽENI NASLOV

Iako je do ovoga, pretposljednega kola 1. HNL vladala velika rezultatska neizvjesnost, *Dinamo* je ipak na koncu sve neodoumice oko novoga prvaka riješio prije derbija s najljućim rivalom i pokazao se najozbiljnijim konkurentom u borbi za naslov. Posve zaslužno, iako s dosta turbulencija, najtrofejniji hrvatski nogometni klub stigao je do još jednog šampionskog pokala koji će sljedećih godinu dana i dalje krasiti maksimirske vitrine. Čak tri trenera sjedila su na pomalo vrućoj *modroj* klupi. Startao je **Damir Krznar**, naslijedio ga je **Željko Kopačić**, a posao je dovršio veteran **Ante Čačić**. Nekoliko rezultatskih kikseva u ligaškom dijelu (5 poraza i 7 remija), uz najviše pobjeda (23), ipak nije, na koncu, moglo dovesti u opasnost osvajanje naslova u najneizvjesnijem domaćem prvenstvu u povijesti modernog hrvatskog klupskog nogometa. Uz žestoku borbu u 1. HNL, *Dinamo* je dugo igrao na još dva kolosijeka, ali je ispadanjem u četvrtfinalu Kupa Hrvatske (poraz od *Rijeke*) i porazom protiv *Seville* u eliminacijskom dijelu Lige Europe bacio sve karte na domaći šampionat. I posao uspješno dovršio u 35. kolu. Zbog svega navedenoga iskrene čestitke *dinamovcima*, uz želju da isto tako uspješno okončaju i kvalifikacijske nastupe u borbi za plasman u skupine Lige prvaka ili Lige Europe.

SEZONA ZA PAMĆENJE

Unatoč tužnoj spoznaji kako je kolo prije kraja prvenstva ostao bez šansi za toliko željeno osvajanje naslova prvaka, splitski *Hajduk* ne smije biti nezadovoljan osvajanjem pozicije viceprvaka. Godinama su *bili* tavorili iza leđa *Rijeke* i *Osijeka*, a primjerice u prošloj sezoni su tek u posljednjem kolu uspjeli izboriti europsku vizu. I ove go-

dine su, tijekom vodstva švedskog trenera **Gustaffsona**, skoro ponovno dodirnuli rezultatsko dno, ali je dolazak **Dambrauskasa** na *bilu* klupu donio pravu renesansu i sve do nedjelje, 15. svibnja, momčad s Poljuda je bila u igri za osvajanje naslova. U 35 odigranih prvenstvenih susreta *hajdukovci* su stigli do rekordna 72 boda (ostalo je još jedno kolo), a očekuje ih još i finale Kupa Hrvatske protiv *Rijeke* koje će (voljom prethodnog odabira) igrati na svom terenu. U momčadi imaju najboljeg strijelca i igrača 1. HNL-a **Marka Livaju** koji je na svoj konto upisao rekordnih 27 golova (oborio klupski rekord) i 6 asistencija i apsolutno pridonio atraktivnosti ovoga uzbudljivoga prvenstva. Realno, drugo mjesto je veliki uspjeh i odlična uvertira za »bilu budućnost«.

NAJVEĆI GUBITNIK

Momčad *Osijeka* bila je, sve do par posljednjih kola, najozbiljniji konkurent u borbi za šampionski naslov ali je poraz od *Rijeke* stavio točku na san o podizanju premi-

jernog pokala namijenjenog najboljoj hrvatskoj momčadi. Zanimljivo je istaknuti kako Osječani imaju jednak broj poraza kao i prvak *Dinamo* (5), ali čak 4 pobjede manje i 4 remija više što je u konačnici bilo dovoljno samo za treće mjesto. Objektivno, najbolji hrvatski trener današnjice **Nenad Bjelica** nije uspio dovršiti svoju zadaću do kraja, ali olakšavajuću okolnost predstavlja činjenica kako je po imenima imao mnogo slabiji igrački potencijal od svojih rivala iz Zagreba i Splita. Čini se kako je treća pozicija ipak realni maksimum, baš kao i četvrta pozicija za *Rijeku* koja će svoj popravni tražiti u predstojećem finalu Kupa Hrvatske protiv *Hajduka* u Splitu.

D. P.

RUKOMET

PPD Zagreb osvojio kup

Finalnom pobjedom protiv *Nexea* (30:27) rukometaši PPD Zagreba osvojili su po 28. puta pokal namijenjen pobjedniku hrvatskog rukometnog kupa. Bilo je to 30. izdanje završnice najmasovnijeg rukometnog natjecanja u Hrvatskoj, a pored Zagrepčana trofej je uspjela osvojiti samo još jedna momčad – RK Metković, dva puta.

KOŠARKA

Jokić ponovno MVP NBA lige

Somborac **Nikola Jokić** ponovno je, drugu godinu uzastopno, proglašen za najkorisnijeg igrača (Most Valuable Player) najjače svjetske košarkaške lige. Centar *Denver Nuggetsa* je u glasanju 100 sportskih novinara dobio 65 prvih mjesta i osvojio 875 bodova. Jokić je imao prosjek od 27.1 poena, 13.8 skokova i 7.9 asistencija po utakmici i postao prvi igrač u povijesti s najmanje 2.000 koševa, 1.000 skokova i 500 dodavanja u sezoni.

NOGOMET

Livaja oborio 87 godina stari rekord

S dva pogotka protiv *Istre* najbolji strijelac *Hajduka* i 1. HNL **Marko Livaja** stigao je do brojke od 27 pogodaka u jednoj prvenstvenoj sezoni i tako oborio 87 godina stari hajdučki rekord koji je s 26 golova 1935. godine postavio **Leo Lemešić**. Rekord može biti i dodatno uvećan, budući da Livaji predstoji još jedan ligaški susret protiv *Dinama* u posljednjem ovosezonskom kolu.

Subotičanke među prvakinjama Hrvatske

Pobjedom od 62:54 u posljednjoj, petoj, utakmici doigravanja nad *Plamen Požegom* (u Požegi) košarkašice dubrovačke *Raguse* postale su 14. svibnja drugi puta zaredom prvakinje Hrvatske. Ovaj podatak ovdašnjoj javnosti možda i ne bi bio toliko zanimljiv da se u redovima *Raguse* ne nalaze i dvije Subotičanke: **Cvetana Matić** kao trenerica i dvadesetjednogodišnja **Martina Kujundžić** kao igračica. Subotičani Cvetanu Matić vjerojatno bolje pamte po prezimenu **Dekleva** kada je i sama bila igračica subotičkog *Elektroremonta* (1978. – 1980.) i beogradskog *Partizana* (1980. – 1985.), kao i reprezentativka SFRJ. Martina Kujundžić košarkom se počela baviti s 13 godina, kada je igrala za *Spartak* i *Topolčanku* (iz Bačke Topole), da bi 2019. prešla u osječku drugoligašku ekipu *Mursu* u kojoj je, kao i u Slavonskom Brodu, igrala do prošle godine kada ju je Cvetana Matić pozvala u redove *Raguse*, gdje je ove sezone odigrala 26 utakmica i postigla 96 koševa. Od prelaska u Osijek Martina Kujundžić igrala je prošle godine pripremne utakmice za reprezentaciju Hrvatske do 20 godina u Vršcu, i to upravo protiv reprezentacije Srbije. Prije toga mlada Subotičanka bila je i reprezentativka Srbije u karateu. Martina Kujundžić studentica je kineziterapije na Sveučilištu u Splitu.

H. R.

POGLED S TRIBINA 1000

Polufinalnom pobjedom protiv **Caspera Ruuda** u polufinalu ATP turnira Masters serije 1000 u Rimu najbolji svjetski tenisač **Novak Đoković** stigao je do 1.000. pobjede u tenisačkoj karijeri. Impresivan je to sportski doseg koji je prije njega uspjelo učiniti još samo četiri tenisača u povijesti. Apsolutni rekorder po broju pobjeda je Amerikanac **Jimmy Connors** s 1.274 trijumfa, a potom slijede Švicarac **Roger Federer** (1.251), Čeh **Ivan Lendl** (1.068) i Španjolac **Rafael Nadal** (1.051). Kao peti član ovoga otmjenog šampionskog društva Novak ima šanse, ukoliko ga godine posluže (a zašto ne bi) da možda i dostigne čini se nedodirljivog legendarnog američkog šam-

piona. U svakom slučaju, pobjedom u finalu Rima protiv Grka **Tsitsipasa** dodao je na svoj konto još jednu »recku« i sada je na pobjedničkoj kvoti 1001.

Pobjedničku kvotu osvojenih pokala i naslova na najvećim teniskim natjecanjima na rimskom Mastersu je, pobjedom u finalnom susretu protiv argentinsko-američke **Scwartzman/Isner**, uvećao i najbolji hrvatski par **Nikola Mektić/Mate Pavić**. Nakon rezultatski sušnog početka sezone Zagrepčanin i Splitsanin su konačno odigrali turnir na razini svojih prošlogodišnjih rezultata i osvojili svoj jubilarni, 10. zajednički naslov i četvrti šampionski pokal na turnirima iz Masters serije 1000. Odlični nastup u *Vječitom gradu* odlična je uvertira pred drugi po redu Grand Slam turnir – Rolan Garros i potvrda kako doskora najbolji svjetski par nije zaboravio pobjeđivati.

D. P.

Narodne poslovice

- * Ne gazi po dobroj duši, izut će te iz cipela.
- * Mudar svoju bol prikriva da se loši od te hrane ne goje.
- * Lažima stigneš svugdje, ali se nemaš gdje vratiti.

Vicevi, šale...

Što mudar čovjek kaže svojoj ženi?
Ništa, jer je mudar čovjek!

ONA: Vidim ti po očima da si pio!

ON: Pa što, vidim i ja tebi po brkovima da si jela, pa šutim!

Ne znam čime oprati kosu. Žena kupila šampone za suhu, za oštećenu, za normalnu kosu... Izgleda da nije kupila za prljavu.

Mudrolije

- * Ne boj se onog koji te otvoreno mrzi, već se čuvaj onog koji se pretvara da te voli.
- * Kada pročitaš knjigu, često ostaneš bez daha. Kada pročitaš neke ljude, često ostaneš bez teksta.
- * Padnem ponekad. To je život. Ustanem i još jače se zaletim. To je karakter.

Vremeplov – iz naše arhive

Susret mladih, Bač 2010.

Iz Ivković šora

Nema svita

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jevo, ja se niki nakanjivam stalno sist na ovu moju matoru biciglu što je bačo digo na kredit pedeset šeste godine pa obać malo njive i šorove. Al kako se krenit kad stalno prolaze ovi moderni paori so tim velikačkim prskalicama i u njima sto feli otrove; te za bube te za vaku pa naku travu, a iz svake curi jal kapa ta smrdljiva pošast. Lipo se čovik ne smi krenit ni u selo rad kruva. Jel vidi Bog, ja ne znam, al lipo će nas već sve potrovať. O divijačini i ticama da ne divanim: nisam vidio ševu već ni ne pamtim a ni zecova nema ni blizo ko kadgod. Valjdar se siroti napasu od te trave pa pougibaje još mali. Ne znam dokle će ovo vako, al što kazo ča Niko: dobro bit neće. Veli mi Periša da ne budnem na kraj srca i starovinski i da se to tako radi jel nema svi-ta ni na prošenjima di se ide i pije, a kamol na njivama di se mora kopat. Sve izbiglo u tuđe države na rad jal kaku drugu službu pa nema ni ko kopat ni da oće, a kamol što smo se već svi niki uliniti da nas Bog sačuva. Jeto, na priliku, ja tribam razapnet niki bodljiv drot po ogradi da se ne provlači lisica jel je već odnela fajin kokošaka (veli snaš Jela), a nikako da se nakanim. Furtom nađem razlog zašto nisam, a zapravo me mrzi. A lisica ima baš fajin. Dolaze već i u po bila dana u avliju. Kaže Joso da je on niki dan vidio jednu prid dućanom kad je išo rad kruva. Veli da je kazo jednom lovasu, a on mu kazo da ga baš briga. Jeto, ni lovasi nisu što su kadgod bili. A lipo ne znamo mi seljani kome se triba prijavit da nam više ne prave štetu na ovu skupoću. Doduše, ima, vele, niki zeleni al oni se oglase samo kad triba glasat jal se starat o napuštanim vaškama po varoši. A vašaka, fala Bogu, ima fajin. Mene jedan prid Uskrs kad sam bio u varoši biciglom pokupovat koji šta povijo, a za njim oma krenili još dva-tri kera. Bižo sam bar tri duži. Ko bog su ostili divenicu. Do čeg smo mi došli, čeljadi moja poštena: ta gazdurine više potroše na kerove neg mi sirotinja što imamo plate! O mojim onoraru da ne divanim. Sad je manji fajin od cocijalne pomoći i kažu još »voli i poštivaj«. Ta manite me so tim voljenjem. Ja sam se dosta navolio i napoštivo svoji. Sad bi volio da to kogod drugi priuzme pa da vidi kako će mu bit lipo. No, ne vridi kukat i žalit neg se triba okrenit tamo di ima hasne jal od ljubavi se borme ne živi makar se kake o njozi pisme pivale. Gledim kako se ovi otkupljivači, da ne divanim otimači, falie kako je sad zdravo skočila cina žita i kuruza, a niki su zaboravili da su litos i jesenos nama što ga sadimo i vršemo dali samo polak od te cine. Vele, jeto sad je priko četri crvene žito. Koliko se sićam nama su dali samo dvi i po. A fale se da nam je kriv i mliko najjeptinije u regiji. Dabome da jeste kad se seljaka muze i od njeg živi i to već poslidnji tridest godina, a nema se ko ni bunit kad ima samo ode u našoj lipoj Vojvodini priko dvisto zemljoradnički udruženja. Ja mislim da se one opravile rad razdruženja a ne udruženja. Jevo, već bisnim. Lipo sam kazo da neću politizirat. Ajd, zbogom, čeljadi. Iđem inkab raspet onaj bodljiv drot.

Rič po rič

Dok je bilo svinja i krava

Piše: Željko Šeremešić

Kad natučete priko sto godina, mislite da znate na čemu svit stoji. Pa još ako vas pamet i zdravlje služi, onda vam nema ravna na cilom svitu pa i širje. I dođe vam u glavu svašta pa sam sebe izgledem ko da sam onaj pametni što j' živio u buretu i znate o svemu i svačem študirat i kazat. Uskrs odavno prošlo, a mene vrag ne da mira pa mi stalno u pamet dolazi ona šunka što smo jili. Od šunke došo do svinčeta, a od svinčeta do krave pa još do mlogo čega što ide nuz nje. Čeljadi, pa ta »šunka« za Uskrs, to ko najmanja vekna što kupuješ u dućanu. Nit kosti nit masti, mekana u usti se topi al to mi ni to. Mene j' i danas cigurno draže da onako na zimu zakoljemo svinče, osušimo šunku pa ju za Uskrs onda skuvamo učitavo. Pa kad ju onda rasičemo, a ona podiljita, mal više mesa a mal manje ko masti jel slanine da kažem. A mal na dim meriši. A još kad sam čo da je kupujemo u Mađarske, došlo mi da i ne jidem. Ma ni mene tribala ona ništa objašnjavat. Znam da u selu na prste ruka mož nabrojat ljude ko rani svinje. Za sebe i moždak za prodat koje, al to j' baš ritkost. A kad sam bio dite, svaka kuća imala svinče. Puno nji su svinje držali u šume. U Kalandošu ji je bilo najviše al i na drugim mislima di je bilo dozvoljito. Napravio se kočak, a svinji po šume tražili žir, školjke i šta nađu za jist i uvik se vraćali do kočaka. Išlo se nediljno jedanput ranit da bi se držali jednog mista. To su dica dobijala u tal radit. Dobiješ mal kukuruza u džadžić pa odeš u šumu do kočaka. Vičeš co-co-co, pa onda čuješ izdaleka kako trču, raduju se. Bilo i u selu svinja, a i svinjara. Ujtru bi se svinji pušćavali na sokak pa su je svinjari vodili na dolu jel di se moglo priko dana da se sami ranu jel kaljužu. To se zvalo seoskanica. I meso j' bilo zdravo, baš zdravo, što bi se danas moderno reklo »eko«. Ni bilo koncentrata. Dosta j' kuća imala pored svinja i po koju kravu. Priko dana se nisu držale u štalama već se pušćavala ujtru za mraka napolje na sokak kad naiđe čorda pa su tako u čordi išle na ispašu u Kraklju i Crnu šumu. Tako od travnja do listopada. Na početku godine pokupili bi se gazde od stoke pa bi se dogovorili ko će bit čordaš i koliko j' cina njegov rada, a što j' bilo u novcu i u robe. Čordaši su imali i svoje pomoćnike koji su se zvali bojtari. Ujutro već prija pet sati su duvanjem u rog javljali gazdama po sokacima da se kapije otvoru i krave pušće na sokak. Ni ništa tu od posla ne bi bilo da nisu imali pomoć od rasni kerova – pulina koji su na zapovjed čordaša i bojtara usmiravali put kretanja čorde. Prija neg bi se onako pravoga napravila čorda mlade krave su išle na da kažemo učenje da budu u čordi ako su nove, da se naviknu jedne na druge a to zvalo se »mala čorda«. Vodile su se na nasip di bi učile i navikavale se kako it i bit zajedno. Danaske bome u selu možda ima par kuća što imu po koju kravu, a ja sanjam pa još kad se ujtru probudim zarana ko da čujem zvuk roga i lajanje pulina. Sanjam domaće kiselo mliko, sir i skorup, dicu kako trču za čordom. I tako bi ja reko dok je bilo svinja i krava po naši dvorova, sokaka, livada i šuma bilo i nikakog života. A danaske ti ništa ne treba ako imaš »Rodu« jel tako štagode.

U NEKOLIKO SLIKA

Urbana umjetnost

U okviru Programa prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i
Republike Srbije Ministarstvo regionalnog razvoja i
fondova Europske unije RH odobrilo je financiranje sljedećih projekata:

BR.	REFERENTNI BROJ	NAZIV PROJEKTA	KORISNICI	ODOBRENI IZNOS
1	013-RH-RS-2022	OPREMANJE ŽUPNE CRKVE KRALJICE MUČENIKA U VUKOVARU I ŽUPNE CRKVE SVETOG JURJA U SUBOTICI	ŽUPA KRALJICE MUČENIKA, VUKOVAR	135.000,00 kn
			ŽUPA SVETOG JURJA, SUBOTICA	
2	015-RH-RS-2022	OBNOVA ZGRADE ORDINARIJATA BISKUPIJE SRIJEMSKJE I REKONSTRUKCIJA I IZGRADNJA PRISTUPNIH STAZA NA GROBLJU U OPĆINI VRBANJA	OPĆINA VRBANJA	160.000,00 kn
			SRIJEMSKA BISKUPIJA	
3	023-RH-RS-2022	NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA HRVATA U SRBIJI U FUNKCIJI RAZVOJA I SURADNJE	SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU, FILOZOFSKI FAKULTET	181.000,00 kn
			ZAVOD ZA KULTURU VOJVODANSKIH HRVATA	
4	047-RH-RS-2022	JAČANJE PROSVJETNIH I KULTURNIH KAPACITETA RADI OČUVANJA NACIONALNOG IDENTITETA	OSNOVNA ŠKOLA »IVAN FILIPOVIĆ« RAČINOVCI	160.000,00 kn
			HRVATSKI KULTURNI CENTAR »BUNJEVAČKO KOLO«	
5	048-RH-RS-2022	JAČANJE POVEZANOSTI HRVATA BARANJE I BAČKE	OSJEČKO BARANJSKA ŽUPANIJA, UPRAVNI ODJEL ZA TURIZAM, KULTURU I SPORT	170.000,00 kn
			HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE U REPUBLICI SRBIJI	
6	054-RH-RS-2022	PRIPREMA ZA ZAJEDNIČKU PROSLAVU 150. OBLJETNICE ROĐENJA ANTUNA GUSTAVA MATOŠA	FONDACIJA »ANTUN GUSTAV MATOŠ«	170.000,00 kn
			OPĆINA TOVARNIK	
7	053-RH-RS-2022	OPREMANJE RODNE KUĆE BANA JOSIPA JELAČIĆA U PETROVARADINU	LOKALNA AKCIJSKA GRUPA BOSUTSKI NIZ	110.000,00 kn
			ZAKLADA »SPOMEN-DOM BANA JOSIPA JELAČIĆA«	
8	028-RH-RS-2022	KULTURA KAO MOST SURADNJE	OPĆINA VLADISLAVCI	140.000,00 kn
			KULTURNO-PROSVJETNA ZAJEDNICA HRVATA »ŠOKADIJA« SONTA	
9	049-RH-RS-2022	TELEVIZIJSKI PROGRAM »HRVATSKA RIČ IZ VOJVODINE«	VTV D.O.O. ZA PROIZVODNJU, PRIJENOS I EMITIRANJE TELEVIZIJSKOG PROGRAMA	130.000,00 kn
			NOVINSKO-IZDAVAČKA USTANOVA »HRVATSKA RIJEČ«	

10	03-RH-RS-2022	REVITALIZACIJA »ŠOKAČKE KUĆE« VAJSKA I POBOLJŠANJE TURISTIČKE INFRASTRUKTURE U OPĆINI ANDRIJAŠEVCI	OPĆINA ANDRIJAŠEVCI	190.000,00 kn
			HRVATSKO KULTURNO UDRUŽENJE ANTUN SORGG VAJSKA	
11	05-RH-RS-2022	BRAT UZ BRATA, HRVAT UZ HRVATA	OPĆINA SATNICA ĐAKOVAČKA	160.000,00 kn
			RIMOKATOLIČKA ŽUPA SVETI JOSIP RADNIK	
12	031-RH-RS-2022	»PREKOGRANIČNA SURADNJA TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ŽUPANJE- UDRUGA BUJEVAČKIH HRVATA DUŽIJANCA«	TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ŽUPANIJE	170.000,00 kn
			UDRUGA BUNJEVAČKIH HRVATA DUŽIJANCA	
13	04-RH-RS-2022	POTICANJE KULTURNOG DIJALOGA I KULTURNO-UMJETNIČKOG AMATERIZMA ZA OČUVANE KULTURNE BAŠTINE	OPĆINA ERNESTINOVO	160.000,00 kn
			FONDACIJA ZA RAZVOJ HRVATSKE ZAJEDNICE »CRO-FOND«	
14	08-RH-RS-2022	ULAGANJEM U OBRAZOVANJE NAJMLAĐIH ULAŽEMO U BUDUĆNOST	GRAD VALPOVO	140.000,00 kn
			DRUŽBA KĆERI MILOSRĐA TSR SV. FRANJE	
15	09-RH-RS-2022	JAČANJE AKTIVNOG TURIZMA NA PODRUČJU GRADA ILOKA I UNAPRJEĐENJE ŠKOLSTVA ZA ZAJEDNICU HRVATA U REPUBLICI SRBIJI	GRAD ILOK	160.000,00 kn
			HRVATSKO PROSVJETNO DRUŠTVO »BELA GABRIĆ«	
16	016-RH-RS-2022	ČITAJ KNJIGU U UGODNOM AMBIJENTU I SLUŠAJ RADIO BEZ SMETNJI	GRAD DONJI MIHOLJAC	149.000,00 kn
			UDRUGA MARIJA	
17	051-RH-RS-2022	SPORTOM POVEZANI	OSJEČKO BARANJSKA ŽUPANIJA	130.000,00 kn
			OSNOVNA ŠKOLA »MATIJA GUBEC«	
			OSNOVNA ŠKOLA GORJANI	
18	01-RH-RS-2022	OČUVANJE TRADICIJE KROZ SURADNJU KUD-A BABINA GREDA I HKUD-A SOMBOR	KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO »MIJAT STOJANOVIĆ« BABINA GREDA	120.000,00 kn
			KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO »VLADIMIR NAZOR« SOMBOR	
19	030-RH-RS-2022	PLA-PET 2022	ŽUPA POKROVA PRESVETE BOGORODICE, PETROVCI	115.000,00 kn
			RIMOKATOLIČKA ŽUPA SVETI JAKOV-PLAVNA	
20	06-RH-RS-2022	MODERNIZACIJA GRAĐEVINA SAKRALNE NAMJENE U CRKVI SVETOG JAKOVA APOSTOLA I CRKVI SVETE KATARINE DJEVICE I MUČENICE	ŽUPA SVETOG MIHAELA ARKANĐELA DONJI MIHOLJAC	150.000,00 kn
			ŽUPA SVETE KATARINE DJEVICE I MUČENICE, SOT	

Nesvakidašnje

Drvo kao turističko odredište

Zasladio me skupljanje plodova prirode. Nekako je uzelo maha i samo mi se nameće. Posljednji ulov iz prirode bio je toliko spontan da sam oduševljena kako sve funkcionira. Akcija se odvijala u obližnjem vikend selu kada se prijatelj vratio s veslanja s bagremovim cvijetom. Voda je već ključala i cijeli bagremov cvijet je završio u loncu, a vrlo brzo i u mojoj šalici. Nije mi jasno kako mi to nikad prije nije palo na pamet. Bio je to najnježniji čaj koji sam ikad pila. Slatko, bez zaslađivanja, blago i milo. I znam da ovo nije revolucionarno otkriće, ali grad miriše na bagrem pa će se možda nekome ideja svidjeti.

Stabla su me oduvijek privlačila, posebno ona usamljena koja vidite usred ničega ili nečega, kako stoje, odolijevaju vremenu i prostoru i pozivaju vas da sjednete ispod njih i razmislite. Do sada sam ih uvijek zamišljala statično i zanemarila sam njihovo kretanje. Sva ta stabla su odnekud došla. Tako je, recimo, bagrem došao iz Francuske.

Malo-po malo, istraživanja o podrijetlu pojedinih vrsta drveća dovela su me do popisa najpoznatijih stabala i željela bih ga zabilježiti i podijeliti sa svima.

Drvena avenija

Najpoznatije drvo na svijetu je baobab, a atraktivna lokacija koju je ovo drvo proslavilo je Boabab Avenue (Avenija baobaba). Prizor koji ovdje nalazite su stabla koja izgledaju kao kule usred sušnog krajolika u zapadnom dijelu Madagaskara. To su ostaci nekadašnjih tropskih šuma koje su ljudi sjekli za proizvodnju i poljoprivredu, a stabla baobaba su bila omiljena, a ne sječena, pa stoga i ovaj drvored. Inače, stabla baobaba mogu živjeti i do 800 godina. Slične scene mogu se vidjeti u nekoliko drugih dijelova Afrike. Ovaj krajolik privlači putnike iz cijelog svijeta, što ga čini jednom od najposjećenijih lokacija u regiji, a od 2007. godine i službeno je postao prvi nacionalni spomenik Madagaskara.

Naše sljedeće drveno odredište je Libanon, a za to je zaslužno poznato drvo koje svi znamo kao Drvo Božje ili

libanonski cedar. Raste isključivo na planinama Libanona i simbol je države, ponos naroda i središnji ukras libanonske zastave. Ono što mi je posebno zanimljivo je uvjerenje koje je potvrdila i znanost, a to je da cedar ima bioritam sličan ljudskom. Oni koji su čitali Bibliju znaju da se ovo drvo spominje mnogo puta, a zapisano je da ga je posadio sam Bog.

Sljedeće stablo koje bih stavila na listu i odvela nas na odredište je moj dragi usamljeni čempres. Sjećam se da sam se zaljubila u prvu njegovu fotografiju koju sam vidjela. Njegovo poznato odredište u blizini Montereyja vjerojatno je najpoznatija točka na 17 milja ceste koja vodi kroz pacifički rukavac i poznatu Pebble plažu. Ova vjetrovita cesta ostavlja bez daha kada pogledate pacifičku obalu s raskrižjima koja vode do povijesnih i slikovitih krajolika. Usamljeni čempres je endemska vrsta čempresa na središnjoj obali Kalifornije. U divljini je ova vrsta ograničena na dvije male populacije u blizini gradova Monterey i Carmel.

Naj naj

Uz svoju ljekovitost ili legende koje se o njima pričaju, stabla svoju slavu stječu i svojom veličinom. Tako na popis svakako stižu sekvoje, ali i najmasovnije stablo na svijetu koje ima stablo tule. Promjer mu je jedna trećina visine. Za ilustraciju njegove veličine reći ću samo da se prije mislilo da se radi o većem broju stabala okupljenih u jedan snop, ali je DNK analiza pokazala da se radi o jednom stablu. Procjenjuje se da je star oko 1.200 do 3.000 godina.

Drvo tule (spa. Árbol del Tule) nalazi se u srcu grada Santa Maria del Tule u Meksiku u jednoj od njegovih država pod nazivom Oaxaca.

Popis poznatih stabala ovdje ne staje, jer se na njemu mora naći *zmajeva krv*, *general Sherman*, drvo života i mnoga druga, no ostavljamo ih za neka buduća putovanja.

Gorana Koporan

5+Plus**Paket
SIGURNOSTI**

za samo

3.600 RSD**GODIŠNJE****Osiguranje
drugačije od svih**

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisnu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo 3.600RSD godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM®
OSIGURANJEwww.mips.rs
011/ 715 23 00**RADIO MARIJA**

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

U ČAST ILIJI OKRUGIĆU SRIJEMCU

program obilježavanja
125. obljetnice smrti

Ilija Okrugić

Pokrovitelj:

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Suorganizatori:

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata,

Biskupijsko svetište Gospe Tekijske u Petrovaradinu,

HKPD „Jelačić“ Petrovaradin,

Zajednica Hrvata Zemuna „Ilija Okrugić“ – Zemun

i Društvo hrvatske mladeži Zemuna

subota, 28. svibnja (maja) 2022. godine
svetište Gospe Snježne na Tekijama

Program

10 sati – sveta misa
i svečana akademija

GODINE
NOVOG
PREPORODA

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA